

Б Р А Н И Ч**ОРГАН АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ У БЕОГРАДУ**

Уредник Бранича је претседник Адвокатске Коморе у Београду
Владимир Св. Симић

Власник и издавач Бранича је Адвокатска Комора у Београду
коју представља претседник Владимир Св. Симић

У име Одбора главни уредници:

Др. Видан О. Благојевић и Др. Радоје Ј. Вукчевић, адвокати

САДРЖАЈ:**ЧЛАНЦИ**

О значају удружења за приватно право од Д-р *h. c.* Живојина М. Перића, проф. Универзитета у Београду 259

О одговорности правних лица за фискалне деликте од Владимира Ј. Лучића, секретара Државног Савета — Београд. 266

Социјални положај адвокатских приправника од Николе Ж. Радовановића, адвокатског приправника — Београд. 284

СУДСКА ПРАКСА

Из праксе Апелационог суда у Новом Саду — четири одлуке из кривично-правне области од Бранка Јевремовића, судије Апелационог суда у Новом Саду. 291

Застарелост права општине за наплату утрошене воде од Драг. Герасимовића, судије Среског суда за град Београд. 293

Застарелост потраживања инжињера за њихов рад од Драг. Герасимовића, судије Среског суда за град Београд. 294

Кад је депонент, полажући спорну

суму у депозит за рачун повериоца, изјавио, да му се она може издати кад судском пресудом докаже своју тражбину, па доцније одустане од тога услова, остали повериоци депонентови нису могли ни пре тога одустанка стећи право залог на депозиту од Тих. М. Ивановића, секретара Касац. суда у Београду 294

Код послова на отплату, и ма да је уговорена специјална надлежност било кога суда, ипак се не може заснивати надлежност према купцу, који има своје пребивалиште у нашој држави, на месној надлежности по месту испуњења — § 85. грпп. или на уговореној месној надлежности — § 101 грпп. ако посао у питању није и за купца трговачки посао. — чл. 20. Увод. закона у нови Гр. пар. пост. од Радмиле Ј. Моринковић, секретара Касац. суда у Београду. ... 296

Примени прописа § 932 грађ. зак., који предвиђа двоструки број година застарелости има места само у случају ако би се

Уредништво Бранича налази се у Дечанској 13/11. Рукописи се не враћају. Прештампавање градива из часописа допуштено само са тачним означањем извора.

Бранич доноси: расправе и чланке којима је смер заштита интереса адвокатског реда и ширење професионалне свести, службена саопштења Адвокатских комора којима служи као званични орган, и расправе и чланке из свих области права и прати развој правног живота у земљи и иностранству.

Бранич излази крајем сваког месеца. — Годишња претплата за Бранич износи 120.— дин. За адвокате изван територије Београдске адвокатске коморе, адвокатске приправнике, судије и судијске приправнике годишња претплата износи 60.— дин. Поједини број 10.— дин.

Д-р *h. c.* Живојин М. Перић, проф. Универзитета у Београду.

О ЗНАЧАЈУ УДРУЖЕЊА ЗА ПРИВАТНО ПРАВО*)

Господо,

Сматрам за веома пријатну дужност да Вас, у име Управнога и Надзорнога Одбора Удружења као и у своје име, поздравим и захвалим на Вашем љубазном одзиву. Тај одзив показује, такође, Ваше велико интересовање за Удружење и његов рад, што је, уосталом, сасвим разумљиво, јер се тиче једне дисциплине, Приватнога Права, коме сте се Ви, више мање, поред других својих активности, посветили. Зато што сте се посветили Приватном Праву, оно привлачи Вашу интелегентну пажњу односно зато што В с оно интересује, Ви сте му се одали. Није чудно да је тако. Приватно Право заузима једно од првих места у области Права уопште а шта значи Право у целокупном домену Друштвених Наука није, мислим, бар Вама правницима потребно то доказивати. Довољно је напоменути само то да, без Права, не би било организованог друштва тј. не би било Државе.

Ово већ показује велики значај нашега Удружења на чему се, уосталом, ја нећу овде задржавати. Што желим то је да истакнем опортуност данашњег момента за образовање нашега Удружења и његову акцију и ја Вас молим да ми, тога ради, поклоните неколико тренутака од Вашег и иначе веома испуњенога времена.

Та специјална погодност организовања нашега Удружења у ово време објашњава се једном посебном и једном општом чињеницом. Под првом чињеницом мислимо на садашњу реформу Грађанскога Права и његову кодификацију у нашој Држави чија прва фаза завршена је израдом и објављивањем (1934. год.) једне Предоснове Грађанскога Законика за Краљевину Југославију. Удружење наше, као што знате, ставило је себи у задатак и то да, колико год је могућно, узме ту Предоснову у претрес и оно је, у току ове и прошле године, бавило се и тим питањем. У којој мери, то ћете видети из извештаја Управнога Одбора. Можда се у оној мери у којој је Предоснова била предмет дискусије, од стране појединих стручњака, у саставима изван круга

*) Поздравни говор г. Живојина М. Перића проф. Универзитета и претседника Удружења за Приватно Право, на Другој Редовној Годишњој Скупштини Удружења за Приватно Право одржаној 28. Маја, 1937. год., у свечаној сали Старе Зграде Београдског Универзитета.

УНИВЕРЗИТЕТСКА
ВИБЛИОТЕКА

Удружења. Овде ћемо констатовати утешан појав да је Предоснова, у једно доба не великога интересовања за опште ствари, изазвала знатну и значајну пажњу, посебице у круговима правника. Велимо да је то утешан појав јер Приватно Право, а нарочито Грађанско Право, представља, у приватном животу појединачца, оно што у јавном животу представља Устав: то су два темеља у два категоријама друштвених односа. А када кажемо темељ, ми тиме обележавамо карактер и Приватнога Права и Права Уставнога: као ни у темеље материјалне, у темеље једне зграде, не сме се ни у ове темеље дирати на један рушилачки начин то јест на један начин насилан него онако како ће се еволуција и Приватнога и Уставнога Права вршити без потреса. А такву еволуцију омогућава једино метод *легалности*, метод који, не спречавајући развитак ни приватно-ни јавно-правних односа, зајамчава нам код обе речене базе, тј. и у Приватном и Уставном Праву, *сталност* и *сигурност*, та два основна реквизита за правни па, дакле, и за општи прогрес.

Примедбе и критике на Предоснову кретале су и крећу се у главном у два правца. Једне одбацују целу Предоснову у начело, јер налазе да, место Аустрискога Грађанскога Законика који је, са трима његовим Ратним Новелама и са *Entmündigungsordnung* од 28. Јуна, 1916. год., н. к., Комисија Министарства Правде одређена за кодификацију Југословенскога Грађанскога Права узела за модел, треба прихватити, као основу општега Југословенскога Грађанскога Законика, који други страни, по тим критикама бољи, Грађански Законик односно израдити један нов Грађански Законик. Друге критике примају, такође, модел Комисије тј. Аустриски Грађански Законик али томе Законику тј. Предоснови чине многе и честе начелне примедбе. Претрес Предоснове се наставља било да се напомене само достављају Министарству Правде било да се оне и објављују.

Од штампаних критика и напомена на Предоснову, ми ћемо навести, разуме се, само оне које су нама познате, јер сигурно их има још: стога молимо да будемо извињени што, из тога разлога, нећемо, можда, овде споменути сва поштована имена. Дакле, дали су себи труда да се позабаве Предосновом и да своје примедбе, стручне и корисне, објаве: Г. Г. Др. Чед. Марковић,¹⁾ како у засебним монографијама тако и у својој интересантној полемици са г. Др. Иваном Мауровићем,²⁾ Лазар Урошевић,³⁾ Др. Иван Штајнмец,⁴⁾ Др. Алекса Матановић⁵⁾ (примедбе читане и у Удружењу), Др. Јован Савковић,⁶⁾ Др. Бертолд Ајзнер и Др. Младен Пливерић (као референти Загребачкога Правнога Факултета),⁷⁾ Др. Станко Лапајне, Др. Алојзиј Одар,⁸⁾ Др. Виктор Корошец,⁹⁾ Др. Ернест Свобода (Праг),¹⁰⁾ Др. Роберт Мајр (Праг),¹¹⁾ Др. Франц Гшницер (Инсбрук).¹²⁾ Затим су публиковала своје критике и примедбе и извесна надлештва односно тела: овде мислимо посебице на мишљења Апелационога Суда у Љубљани¹³⁾ и Окружних Судова у Цељу, Марибору и Љубљани, и на мишљење Адвокатске Коморе у Љубљани: ова последња мишљења као и мишљење Г. Лапајнета штампана су устаоштвом словеначкога Друштва „Pravnik“. Овоме ћемо до-

дати и мишљења Г. Г. Др. Драгутина Јанковића, Др. Милана Бартоша,¹⁴ Др. Михаила Константиновића,¹⁵ у једној анкети предузетој од стране београдскога листа „Политике“, мишљење Г. Саве П. Вулетића,¹⁶ у црногорским новинама „Зети“ (Подгорица), мишљење Г. Др. Ананија Илића, у истом листу.¹⁷ Нас је, да и то кажемо овде, нарочито забринула, односно судбине „Предоснове“, књига Г. Г. Ајзнера и Пливерића, учених стручњака Загребачкога Универзитета, која износи не мање од 629 страна. Јер, ако у Предоснови има толико погрешака да се је о њој могло написати дело од 629 страна, онда не бисмо смели гарантовати да ће Предоснова доживети друго издање у виду једног дефинитивног нацрта.

Све то представља и представљаће драгоцен материал и њега ће, разуме се, комисија којој буде стављено у дужност, од стране Министарства Правде, да редигује горе поменути дефинитивни нацрт искористити у колико се буде сложила са учињеним примедбама. Јер, онако исто као што су, наравно, редактори Предоснове далеко од претенциозности да је све у њој тачно и на свом месту, исто то вреди и за критику Предоснове: и на напомене на Предоснову могу се, свакако, такође учинити напомене. Напомене на напомене да не кажемо, попут Вука Карачића и Милоша Светића, утук на утук. Изузимајући једног кратког али језгровитог одговора Г. Др-а Драг. Аранђеловића, у горе наведеној анкети „Политике“¹⁸), и напред поменуте дискусије Г. Мауровића, члана Комисије и писца краткога али битнога „Извештаја“¹⁹) о Предоснови, са Г. Марковићем, чланови редактори нису иначе узимали до сада реч у дискусији о Предоснови. Они су, свакако, налазили и налазе да су већ довољно, и кроз године, говорили и, у Предоснови, изнели своје мишљење те сада имају и могу само да ћуте, остављајући другима позванима да говоре. После тога ће наступити друга етапа у овој законодавној реформи у којој ће се, из говора чланова Комисије (Предоснове) и говора њихових партнера (Критика), извући и саставити једна синтеза, један дефинитивни нацрт. Да ли ће та синтеза бити ближа Предоснови или Критици њеној, то, разуме се, не може се данас знати али што је сигурно то је да ће, при томе, главна сврха бити да се дође до једног што је могућно бољег Југословенског Грађанског Законика.

Нама, пак, нека је допуштено приметити овом приликом да налазимо да се је избор Аустрискога Грађанскога Законика као модела за нашу кодификацију Грађанскога Права несумњиво наметао и да ће се, по нашем скромном схватању, морати остати при томе избору. И можемо рећи да нема противречности између овога нашега тврђења и мишљења које смо изразили у једној другој прилици а наиме: да се је, у раду на законодавном изједначењу у нашој новој Држави, специјално у области Приватнога, Материалнога и Формалнога, Права, пошло погрешним путем, када се је, при томе раду, усвојио и применио један, тако да кажемо, крајњи рационализам у погледу прератне Србије и Црне Горе, а то је, ваљада, више од половине територије Државе. И, заиста, у тој правној области одбацило се, тако рећи en bloc, дотадашње Сри-

ско и Црногорско Законодавство и заменило Правом Аустро-Немачким: прешло се, дакле, преко стогодишњег, и више, развоја Законодавства тих до јуче независних и суверених држава. Нешто слично ономе што је урађено у Турској Републици где је одбачено целокупно Шеријатско Право и место њега пренесено, од корица до корица, Швајцарско Грађанско Право и Италијанско Кривично Право. Истина, један такав, тј. екстремни рационалистички или револуционаран, метод објашњава се код нас унитаристичким уређењем наше Државе — таква су ту оба Устава њена, и онај од 1921. године као и садашњи, од године 1931. — док је еволуционистички метод више у складу са системом федеративне државне организације. Али, ми нисмо за метод еволуције у законодавном раду зато што смо били, а и данас смо престаном, за једну федеративну Југославију — федерација, наравно, у смислу савезне државе (Bundesstaat) а не државнога савеза (Staatenbund) — него зато што мислимо да еволуциони метод, допуњен и потпомогнут једним умереним (не, дакле, револуционарним или диктаторским) рационализмом, најбоље одговара потребама мирнога и слободнога друштвенога развића. Нарочито, пак, ово вреди за новоосноване државне организме који би били, као што је то случај са нашом Државом, историски и национално хетерогени. Нити је парола коју су били бацили наши југословенски унитаристи и тотализери: „Једна држава, једно законодавство“ уопште основана и умесна, јер, најпре, и савезна држава је једна и иста држава а, затим, није тачно да, и у самим унитарним државама, нарочито када су оне историски и етнички неједнообразне, мора бити баш једно и униформно законодавство, бар не одмах по њиховом формирању. Али, што се тиче решења да се за основ Нацрта Општега Југословенскога Грађанскога Законика прими Аустриски Грађански Законик, то је сасвим у духу еволуционистичкога метода, пошто је, изузимајући само Црну Гору и Војводину па ни њу, Војводину, не потпуно, тај Законик, у главном, већ на снази и у примени у целој нашој држави где разумемо и Србију чији Грађански Законик, као што је познато, јесте, такође, у начелу, једно скраћено издање Аустрискога Грађанскога Законика. Треба, дакле, како ми мислимо, поћи од Предоснове и настати само да се она, у појединостима, поправи у колико би и где то било потребно и добро.

Други разлог опортуности стварања нашега Удружења јесте општији: он се тиче послератних менталитета који се одликују једном великом интелектуалном несређеношћу. И то нам показује колико је рат огромна несрећа и у толико огромнија што је рат дуже трајао и био просторно обимнији, као што је то нарочито случај са прошлим ратом због чега је, свакако, тај рат и назван Велики Рат: Велики по злу, бар како то схватамо ми хришћански пацифисти. Међу реченим несређеностима налази се и схватање да људи не само могу него и треба да, с времена на време, мењају своја мишљења. Одмах да напоменемо да ту није реч о закључцима које доносимо на бази чињеница: разуме се да, ако су ти наши закључци, с обзиром на стварне чињенице, погрешни, наша дужност је да закључке коригујемо. Али, горе се не мисли-

на то него на промену општих схватања, концепција, о свету, о Човечанству, друштву, политици, религији, моралу итд. Наиме, једно тумачење закона о друштвеној еволуцији учи да, као што друштво еволуира, тако исто еволуирају и појединци и да је сасвим допуштено и у реду да они који су до јуче имали свој нарочити поглед на горње проблеме имају и право и дужност не само да евентуално тај поглед напусте у прилог једног другог, сасвим супротног, схватања него да још могу да претендују на то да и даље буду друштвени и народни вођи! Једно тумачење еволуционистичке идеје потпуно погрешно, у колико би оно било искрено: јер није немогућно да се, под тим и таквим тумачењем, скрива чисто лична амбиција да се у друштву увек игра више или мање водећа улога, без обзира на политику и политички систем или режим у дотичном моменту, да се, другим речима, буде увек или бар што дуже на управи земаљској то јест на власти. Тумачење, рекосмо, погрешно, јер ако друштво еволуира, то не значи да треба да еволуирају и они који друштво воде својим идеологијама. Друштво еволуира али не и његови вођи тј. индивидуалности: оне се дижу или падају са својим идеологијама, и еволуција друштвена састоји се у томе што се, на његовом, друштвеном, врху, налазе и смењују људи од идеја и праваца, према томе када и у колико они успевају да за своје идеје и правце придобију народну масу и, захваљујући поверењу ове, дођу на државну управу.

Отуда, људи који мењају своју идеологију не могу бити народни вођи, јер то показује да ти људи у самој ствари немају никаквих дубоких уверења, да нису индивидуалности и да је њихово привржеништво извесном политичком или социалном правцу само привремено и, изузимајући импресионисте, срачуњено. Међутим, да би тој својој идејној непостојаности односно одсуству сваке идеологије дали ипак један начелан карактер, они, политичари еволуционисти, заклањају се за тобожњу философску формулу: друштво еволуира па и људи са њим или за оно традиционално: *Tempora mutantur et nos in illis*. Мењају се, додуше, времена али времена то су људи од индивидуалности и идеја и са променом индивидуалности у друштвеном и државном вођству мењају се само они које те индивидуалности воде тј. мења се друштво као целина док они сами, друштвени вођи, као оно Наполеонова гарда, гину али се не предају, за разлику од политичара еволуциониста који се предају да не би погинули и који не смеју да се вежу дефинитивно ни за једну доктрину бојећи се да, са њеним неуспехом или падом, и они не изгубе власт. Само онда када се државна управа налази у рукама људи са изразитим и непроменљивим идеологијама, држава ће се кретати периодично једним одређеним правцем и за то време представљаће један утврђен систем: смењиваће се, истина, системи и са њима њихови носиоци али само у дужим временским интервалима, и друштво и држава ићи ће тако кроз дуги низ година једном правом и сигурном линијом: ни једног тренутка друштво и држава неће престати да буду један систем тј. да буду ред и мир, ти услови социалнога напретка. Напротив, тамо где владају или играју уопште улогу политичари еволу-

ционисти, људи на власти се не мењају али зато сваки час мењају се системи, што политичарима еволуционистима не пада ни мало тешко, пошто су они следбеници свих система, тј. ни једног. Под таквим људима друштво и држава не представљају никакав систем, што ће рећи да тада у друштву и држави нема ни реда ни мира па, следствено, ни напретка: ту може бити само застоја, назатка и пропасти. Није потребно подсећати колико је фаталан утицај тих људи на политичко васпитање народа. И зато таквим политичарима ми не признајемо ни квалификације ни право да нас воде, јер, пошто су њихови путеви кривудава, ми не знамо куда би нас одвели, управо знамо: одвели би нас у провалију.

Према овоме, лако је увидети значај и потребу развијања код јавних радника менталитета принципелности, сталности и логике. Људи са таквим менталитетом дају нам гаранције да ће друштво и држава бити један систем, слично Универзуму, и да ће, у таквој људској заједници, човек моћи дати и створити максимум онога зашто је то биће способно. Развијање таквога менталитета и духа код људи највише омогућава Право, његово студирање, тумачење и примена. Јер, осим математичких наука, ни једна дисциплина не служи се толико логиком и логичким аргументисањем као Право, и правници су, збиља, онај ред у друштву који се највише одликује мало час реченим менталитетом. У осталом, тако се и објашњава одржање државе која је једна логичка категорија: ту категорију су створили правници, први логичари у друштву, и, благодарећи њима који као јавни функционери врше и примењују законе те логичке конструкције, тј. државе, држава постоји и функционише. А међу правним дисциплинама највише оперише логиком Приватно Право: у интимној вези са природним појавима, са стварима (Имовинско Право), и са људским организмом, телом и духом (Лично и Породично Право). Приватно Право има у себи нечега сталнога, непроменљивога и сигурнога као физички закони, његови принципи су слични математичким формулама тако да они правници који се баве Приватним Правом и примењују га, а то су на првом месту судије и њихови сарадници, јавни правозаступници, уносе у своје функције једну активност која се много приближује дејству природних закона тј. њиховој постојаности и доследности. Ти правници, судије и адвокати, одстрањени у своме раду од сваке субјективности, успевају, на тај начин, да формирају код себе један дух начелности и логике, дух објективности који, независан од личне воље то јест од самовоље, зајамчава једно правилно и доследно кретање друштвенога организма у најосновнијој, па зато најважнијој, социалној области то јест у области приватног односа а тим зајамчава ред и мир у целокупном друштвеном животу. У динамици социалних односа, која је често динамика цик-цака, динамика променљивости и произвољности, стоји Приватно Право, са својим представницима и чуварима, судијама и адвокатима, као једна гранитна стена на којој почива друштвена зграда обезбеђујући овој сигурност и трајашност. У том погледу, Приватно Право стоји несумњиво изнад Јавнога

Права а особито изнад Уставнога и Политичкога Права где воља човекова тј. воља законодавца, а због самога карактера јавно-правних односа, има много више замаха па зато више и произвољности и несталности у томе Праву. Овим ми нећемо, разуме се, да кажемо да, у тим, јавно-правним и политичким, односима мора и сме бити нелегалности. Принцип легалности, што смо већ и напред у неколико поменули, општа је карактеристика и једна нужност код свих категорија правних односа како код оних из Приватнога тако и оних из Јавнога Права. Ко каже Држава тј. ко каже Право тај каже уставност и законитост; занемаривање ове истине и овога начела, а нарочито од стране власти које су специјално позване да гарантују уставни и законити развој политичкога и социјалнога живота, спада у најтеже погрешке државне управе чије последице иду до судбоносности. Упоредивањем Приватнога и Јавнога Права ми смо само хтели да истакнемо надмоћ Приватнога Права над Правом Јавним у погледу стварања духа начелности, доследности и логике код појединачна у опште. Неговати Приватно Право то значи неговати у највећој могућној мери код људи тај и такав дух, дух без кога би друштво било само један хаос, неспособно не само за напредак него и за саму егзистенцију.

Приватно Право, његово изучавање и његово унапређење јесте један читав друштвени проблем и на нашем Удружењу, чији сте Ви, судије и адвокати, главни носиоци, почива дужност да допринесе решавању и решењу тога проблема.

1) Dr. Čeda Marković, *Predosnova građanskog zakonika*. Predavanje održano u Udruženju Pravnika 3. Januara 1936., oštampano iz „Pravosuđa“, Beograd, 1936., Br. 1.; *Predosnova građanskog zakonika Kraljevine Jugoslavije*. Ljubljana, 1936. Posebni otišak iz Spomenice Dolencu, Kreku, Kušeuju i Škerlju o šesetogodišnjici njihova života. Str. 280. à 441.

2) Dr. Ivan Maurović, „*Predosnova građanskog zakonika*“. Predavanje dra Čede Markovića, profesora Univerziteta u Subotici, održano u „Udruženju pravnika“, 3. Siječnja 1936. Oštampano u „Pravosuđu“ (iz god. 1936., br. 1.), „Mjesečnik“, Zagreb. Br. 6. i 7. Lipanj-Srpanj. Str. 267. à 280.; Dr. Č. Marković, *Odgovor na odbranu Predosnove građanskog zakonika*, „Pravosuđe“, Septembar, 1936.; Br. 9.; Dr. I. Maurović, „*Odgovor*“ *gosp. prof. dra Čede Markovića „na odbranu predosnove građ. zakonika*“, „Mjesečnik“, 1936., Br. 11., Studeni. Str. 499. à 508., Dr. Čed. Marković, *Predosnova građanskog zakonika — svršetak jedne polemike* —, „Pravosuđe“, посебан описак из 1. Броја, за Јануар 1937 г.

3) Лазар Урошевић, *Predosnova грађанског законика за Краљевину Југославију*, „Pravosuđe“, 1936., Br. за Април и маји.

4) Dr. Ivan Steinmetz, *Primjedbe k Predosnovi za Građ. Zakonik*, „Pravosuđe“, 1935., 1936.

5) Штампано у „Правној Мисли“, Београд 1936., Br. за Мај и Јуни.

6) Dr. Јован Савковић, *Примедбе на предоснову нашега Грађанског Законика*. Посебне примедбе на Увод и Први Део (§§ 1. à 139.). „Правнички Гласник“ (орган Удружења Правника, Адвокатске и Јавнобележничке Коморе у Новом Саду). Нови Сад, 1937., Br. 2.: Март—Април. Стр. 55. à 67.

7) Dr. Bertold Eisner, Dr. Mladen Pliverić, *Mišljenja o Predosnovi Građanskog Zakonika za Kraljevinu Jugoslaviju*. Izdalo Pravničko „Društvo“, Zagreb, 1937. B. od G. Dr-a B. Eisner-a i: *Privatno-pravni položaj žene po današnjem pravu Jugoslavije i njegovo uvođenje u jedinstvenom Građanskom Zakoniku za Jugoslaviju*. Preštampano iz Spomenice Mauroviću o njegovoj šesetogodišnjici, Ljubljana, 1934.; *Das Eherecht im jugoslavischen Vorentwurf und im tschechoslova-*

kischen Vorentwurf eines bürgerlichen Gesetzbuches, Sonderabdruck aus der Festschrift für Dolenc, Krek, Kušej und Škerlj zu ihrem sechzigsten Geburtstage, Ljubljana 1936.

⁸⁾ Dr. Alojzij Odar, *Zakonsko pravo v predhodnem načrtu jugoslovanskega državlanskega Zakonika*. (De iure matrimoniali in schemate codicis civilis iugoslavici). Ex „Bogoslovni Vestnik“, 1936., Ljubljana, Str. 241. à 266.

⁹⁾ Dr. Viktor Korošec, *Nekaj pripomb k osebnemu Zakonskemu pravu po načrtu za novi jugoslovanski državlanski zakonik*, „Slovenski Pravnik“, v Ljubljani, 1937., Str. 37. à 41.; *Nekaj misli o načrtu novega zakonskega prava*. Ponatis iz „Casa“ štev. III/IV, 1. 1936/37. str. 81. do 98.

¹⁰⁾ Dr. Ernst Swoboda, Professor an der Deutschen Universität, Prag, *Der Vorentwurf eines bürgerlichen Gesetzbuches für das Königreich Jugoslawien*, Ljubljana, 1936. (Посебни отисак из Споменнице Доленцу, Креку, Кушеју и Шкерљу). Str. 65. à 130.

¹¹⁾ Dr. Robert Mayr, Professor der Deutschen Universität, Prag, *Der „Vorentwurf des bürgerlichen Gesetzbuches für das Königreich Jugoslawien“*. Eine Kursorische Betrachtung, Ljubljana, 1936. (Оштампано из исте Споменнице). S. 237. à 338.

¹²⁾ Dr. Franz Gschnitzer, Universitätsprofessor, Innsbruck, *Bemerkungen zum Vorentwurf des bürgerlichen Gesetzbuches für das Königreich Jugoslawien*. Ljubljana, 1936. (Оштампано из исте Споменнице). S. 155. à 166.

¹³⁾ Објављено као додатак „Slovenskom Pravniku“ (органу словеначкога Друштва „Pravnik“).

¹⁴⁾ „Политика“, Бр. од 22. Марта, 1935. год. (Г.Г. Бартош и Јанковић).

¹⁵⁾ „Политика“, Бр. од 1. Априла, 1935. год. (Г. Константиновић).

¹⁶⁾ Саво П. Вулевић, *Предснова Грађанског Законика за Краљевину Југославију*, „Зета“, Подгорица, Бр. од Недеље, 7. Јуна, 1936. год.

¹⁷⁾ Др. Ананије Илић, *Предснова Грађан. Законика за Краљевину Југославију (поводом горњег написа)*, „Зета“, Бр. од Недеље 12. и од Недеље 19. Јула, 1936. г.

Да прибележимо овом приликом и напомене: Милице М. Влајић, *Правни положај жене у начрпу новог грађанског закона за Краљевину Југославију*, „Ženski Pokret“, орган Алијансе женских pokreta и Краљевини Југославији, Beograd, Јануар, Februar, Mart i April 1935. god., као и то да су, у броју за Мај—Јуни 1937. год. „Правосуђа“, почеле излазити: *Неколике примедбе на Предснову Грађанског Законика за Краљевину Југославију* од Саве М. Шапчанина.

¹³⁾ „Политика“, бр. од 1. Априла, 1935. год.

¹⁹⁾ Ivan Maurović, član Komisije za izradu Općega Gradanskoga Prava, *Izveštaj o Predsnovi Građanskoga Zakonika za Kraljevinu Jugoslaviju*, Zagreb, 1934. (početkom avgusta). Stranâ 83.

Властимир Ј. Лучић, секретар Државног Савета — Београд.

О ОДГОВОРНОСТИ ПРАВНИХ ЛИЦА ЗА ФИСКАЛНЕ ДЕЛИКТЕ

I

Увод.

Једно од најспорнијих питања којим се правна наука дуго и веома живо занимала, а које и данас стоји на дневном реду, свакако је питање о суштини правних лица, њиховом правном положају и правном дејству њихових манифестација.

Према томе колику су важност придавали појединим елементима од којих је садржан појам правног лица као субјекта у

праву, поједини правци у правној науци су и придавали већу или мању важност и самој конструкцији правног лица као субјекта у праву.

Тако, по идејама римског права, које је у јавном праву познавало само државу, а у приватном само физичке личности као субјекте права, па и њих не уопште све, постојање правног лица правдала је романистичка теорија само потребом правног саобраћаја. Због тога, она је у удружењу људи видела само фикцију иза које стоји механички збир људи.

Германско право, међутим, као израз германског схватања о значају групе у животу друштва, није се могло сложити са романистичким концепцијама о фиктивности појма групе као фактора у правном животу, па је због тога оно и истицало постојање правног лица као стварне личности у праву.

Циљ ових редова није истраживање генезе идеје о значају групе као социалном фактору у животу друштва па дакле и у праву, али нека нам буде допуштено да изјавимо како нам изгледа, да је њен корен још ближи словенском духу онако исто као што му је близак и појам о колективном. Ова наша изјава налази потврде у социалним феноменима који су у животу словенских народа изражавали карактеристичне форме правног и уопште друштвеног живота, ма колико се високо ценила индивидуалност појединаца.

Враћајући се на питање о сштини појма правног лица, констатоватићемо овде само још и то да су формулисању појма правне личности као стварне личности у праву биле озбиљне препреке осим канонског права, како либералистичка схватања XVIII века тако и идеје природно-правне школе.

Па ипак, и ако нам се чини да се, процес за добијање „права грађанства“ појма правног лица, ближи своме крају, *еманације* горе изложених противположених идеја још се међусобно укрштају и смењују, тако да се у теорији а још више у позитивном законодавству и дан данас не осећа дефинитивна редакција овога појма.

Истина, појму правног лица као субјекту у праву не спори се егзистенција, већ само природа. Јер, ако су већ људи, ми ћемо овде краткоће ради рећи, из буди којих разлога, били упућени једни на друге, дакле да живе у групи — друштву, чији је продукат право, мора се признати да је постојала и нека нужност за то, била свесна или потсвесна. Та потреба у једном мањем обиму или у једном одређеном смислу није могла сасвим престати када је друштвена заједница почела да живи у оквиру права. Ако је капацитет индивидуе недовољан у животу због чега она живи у друштву, онда је капацитет те исте индивидуе у једном другом смислу такође недовољан па га и у том смислу жели да повећа удружујући се. Ту, у тој потреби живота и правног саобраћаја, по нашем мишљењу, лежи суштина правног лица и захтев да му се призна својство личности у праву. Ето тако се, као из захвалности за своју егзистенцију право одужило групи, признајући јој оно што је највише могло да јој да — живот — личност у праву.

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

Признавајући јој својство субјекта у праву, право ју је идентификовало са физичким лицем, дало јој је све његове способности у праву — како општу тако и пословну, разуме се у оквиру оних права и дужности које не би биле инкопатибилне с појмом правног лица због тога што се за њих везује постојање људске индивидуалности као што су напр. породично и брачно право. Из тога се међутим не може ништа извести што би негирало егзистенцију правног лица као субјекта у праву, пошто се умањена пословна способност у праву и код неких физичких лица налази, а исто тако неодговорност или умањена одговорност за кривична дела, па се опет физичким лицима не спори уопште личност у праву.

Природно, све што смо горе рекли, односи се на послове и све односе у којима правно лице може да учествује као такво и то у целини схваћено. Јер, као што је група људи правом призната као једно јединствено лице у праву — правно лице као једна целина правно може и да учествује у правном саобраћају. Изван те области, правно лице губи својства субјекта у праву, пошто тада престаје и разлог због кога му је признато својство субјекта у праву. — Другим речима речено, све док правно лице као такво може фунгирати као личност у праву, са њим се има рачунати као са једним јединственим лицем, пошто му је једино као укупно схваћеном јединству признато и својство личности у праву.

Према томе, питање се може поставити само у томе која је област у којој правно лице као субјект права може да се креће, односно, кад му као таквом престаје егзистенција и почиње рашчлањавање на елементе од којих је састављено, али не и о томе, да ли је оно само за себе збирни појам или је оно сложен појам. — Правно лице је само сложен појам, једна сложена правна личност за разлику од простог појма физичке личности у праву.

Схваћено пак овако, са правног гледишта правно лице није ништа мање стварно, него што је то физичко лице. Јер, и ако физичко лице постаје личност у праву рођењем, то су правни прописи оцртали слику те физичке личности која се у праву може претставити као личност. Ти исти прописи оцртали су и случај у коме ће се моћи у правном саобраћају појавити правно лице као личност у праву. Због тога, порицати стварност правног лица као личности у праву има исто толико смисла колико порицати и стварност физичке личности у праву, пошто су оба појма апстрактна.

Ето то су у главном разлози са којих се нисмо могли сложити ни са гледиштем романистичке школе о правним лицима као замишљеним личностима у праву, ни са закључцима природно — правне школе о томе да се личност у праву поклапа са појмом човека а које су са малим нијансама заступали толико њих еминентних правних теоретичара као што су Савињи, и његови следбеници Пухта и Виндшајд, а затим Лабанд, Унгер, Бирлинг, а од француза Вареј—Сомијер, Лакангинери, нити са закључцима оних правних теоретичара који су стварно негирали појам правне личности као субјекта у праву, као што је то чинио

Планиол са својом *propriété collective*, Бринц са „циљним имањем“ или Јеринг са његовим материјалистичким схватањем субјективних права као правно заштићених интереса чији дестинатар може бити само човек. Ти исти разлози приближили су нас гледишту заснованом на идејама германског права, о правном лицу као реалној личности у праву, а које је формулисао Беселер, развио Гирке, а обрађивали и даље разрађивали и ако са извесним ниансирањем поред германиста (Блунчли, Штобе и други), тако и романисти (Дернбург, Колер, Јелинек, Ориу, Мишу, Виванте и други).

Полазећи пак са овог становишта, питање о одговорности правних лица за фискалне деликте, с обзиром на то да се њима погађа имовинска страна државних интереса указује се, по нашем мишљењу, само као један вид одговорности правних лица за причињену штету уопште. Према томе одговор који будемо дали на једно, уједно је одговор и на друго питање.

Имајући у виду оно што смо већ рекли о егзистенцији правних лица као стварних субјеката у праву, претставили смо их правном саобраћају као равне физичким личностима у праву, само са извесним ограничењима која су у директној вези са појмом правног лица. Природно је онда, да правна лица, као таква, одговарају и за све штете које би настале услед манифестација правног лица као субјекта у праву. Јер, ако је правно лице као целина способно да својом акцијом или пропуштањем извесне акције стиче права и уопште користи из правног саобраћаја, оно је исто тако способно и дужно и да одговара за своје поступке. Онима који би о појму правног лица као стварне личности у праву били колебљиви и запитали: па како то да правно лице одговара када је оно као такво у немогућности да изврши какав акт који није у складу са правом већ то могу учинити за њега само његови заступници, одговорили бисмо — просто зато, што његови заступници нису ништа друго до оно само. Правно лице се у правном животу манифестује као организована акција својих функционера. Сваки рад појединих његових функционера, а у оквиру пословања правног лица, је рад самог правног лица, који правно лице и везује, а не функционера. Кад се ради о пословима правног лица нема дакле диференцирања између правног лица с једне и његових функционера с друге стране — они су једно исто. Укупно узети функционери сачињавају појам правног лица, такви укупно и одговарају као правно лице. Јер ако је као што смо већ рекли, капацитет физичке личности био недовољан као субјект у правном саобраћају, због чега је дошло до правне конструкције о групи као субјекту у праву, како то да у погледу одговорности за рад групе треба да буде довољан капацитет само оне физичке личности која је радњу директно извршила и ако и тада само као део групе? Горе смо већ дали одговор на ово питање и њему немамо шта ни да додамо ни да одуземо. За оне који би били још у сумњи, нека нам буде допуштено да их ставимо у једну правну ситуацију и затражимо им одговор по питању: Кога ћете чинити одговорним за враћање вашег уложеног новца на штеду, када сте новац

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

предали уз потврду одређеном банчином органу који је затим новац ставио у свој џеп? Да ли ћете бити задовољни ако вам у том случају претставник банке одговори: верујте, ми смо се преварили у избору чиновника а веровали смо у његово поштење — извините — тужите га?

Схватајући пак појам кривичног дела у правном а не у психичком значењу, и преносећи горњу ситуацију на терен јавно-правни у финансијско-правну област, чини нам се да нема разлога за другачије третирање правних лица у фискалним деликтима. Ово због тога, што манифестације правног лица у фискалној правној материји не трпе никаква ограничења, нити стоје у каквом односу који претпоставља човечију индивидуалност. У финансијско-правној области, може се са сигурношћу рећи, да правна лица ниуком погледу не изостају иза физичких лица. Кад тако стоји ствар, кад дакле правна лица наступају у области фискалној као потпуно равна физичким лицима, поставља се питање: зашто им онда ублажавати степен одговорности и проглашавати их неспособним да учине фискалне кривице? Већ смо горе указали на то да рашчлањавање правног лица врше они који у њима и не гледају до механички збир људи. Тада смо рекли и то да то рашчлањавање води ка негирању појма правног лица као стварне личности у праву. Пристати према томе на то рашчлањавање, значи уједно пристати и на порицање егзистенције и суштине правног лица као групе којој се као целини признаје својство личности у праву. Па чиме се онда могу објаснити ти социални феномени који се изражавају у групном дељау ка остварењу постављених циљева? Они се свакако не могу негирати.

Настављајући мисли које смо раније истакли по питању одговорности правних лица уопште, ми не видимо разлог због кога би се одговорност правног лица за фискалне деликте могла порицати и преносити само на органе који су кажњиво дело и извршили. Они нису као физичке личности деловали, већ у својству функционера правног лица и у делокругу његових послова, дакле, онако исто као што преко њих уопште може правно лице једино и да делује. Другачије посматрање уосталом довело би до нелогичне ситуације функционера правног лица ма да су у односу на правно лице задржали један те исти став — кад учине нешто корисно онда је то учињено за правно лице, а кад је њихова акција произвела извесну штету, то онда није учињено за правно лице већ за њих саме. — Вршећи једну те исту функцију они час јесу а час нису претставници правног лица. Узрок за ослобођење од одговорности правних лица према томе лежи у штетном раду његових органа у место да је одговорност правног лица последица штетног рада његових органа. Узрок и последица су дакле измењали улоге.

Када се међутим, има у виду да је са теорно-правне тачке гледишта за вршење фискалних деликата и њихово кажњавање ирелевантно да ли је било и намере да се такав деликт учини, када се дакле извесна радња казни само због тога што је учињена, онда се у толико пре указује нелогичност одвајања прав-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNI.BG

ног лица од његових функционера, а тим још више што је њихов зајамни однос много тешњи — много интимнији, но што је то однос заступништва или послодавца према службенику, — то је однос симбола према стварности — једно и друго означају исти појам.

Најзад, и са гледишта правне политике не би се могло правдати одвајање правног лица од његових органа. Пренето у област фискалне материје горе постављено питање онима који не прихватају тоталну и директну одговорност правног лица, оно би се појавило у форми одговора упућеног од стране правног лица држави: „истина, овде стоји дело нетачне пријаве, али то је дело починио наш орган ма да за наш рачун, те ми ту не можемо да одговоримо као правно лице, већ он, па због тога од њега наплатите казну ако је он буде могао да плати“ или „признајемо да смо дали нетачне податке за пореску пријаву коју вам је за нас поднео наш књиговођа, али како је услед тога настала пореска прикрата за коју би имали да будемо кажњени, то за кривично дело пореске утаје осудите нашег књиговођу пошто је он тај који је то дело извршио подношењем пријаве са нетачним податцима како је у закону то дело инкриминисано.“ Природно је онда што се и са гледишта правне политике показује тенденција за уклањање препрека које су путем пребацивања одговорности са правних на физичке личности омогућавале злоупотребе на штету јавних интереса које држава има да штити.

Према свему овом што смо горе рекли изгледа нам да несумњиво произилази, да ни са гледишта суштине правних лица, ни са гледишта њиховог правног положаја и дејства њихових манифестација, а поготову са гледишта правне политике, нема никаквих основних разлога за диференцирање одговорности правних лица од одговорности њихових органа док су ови деловали у оквиру пословања правних лица која они претстављају. Према томе, за оцену питања о томе да ли постоји директна одговорност правних лица или само одговорност њихових органа одлучно је то: да ли су органи правних лица као такви предузимали акције дакле у име и за рачун правног лица а у оквиру послова у којима правно лице може учествовати схваћено у целини као субјект права, или су они деловали ван оквира тих послова, или у пословима у којима се за одговорност претпоставља људска индивидуалност због чега они само као физичке личности у праву имају и да снесу одговорност. Према томе, оцена питања о томе кога има да терети одговорност за насталу штету: да ли правно лице или његове органе није формална нити се унапред може одредити већ зависи од садржине самог акта који је штету и проузроковао. Ако је тај акт из области у којој се правно лице може појавити као субјект права, и ако је за њега обављен, онда оно одговара и за све последице које проистичу из рада његових органа, ако то није, онда одговорност терети само те органе као посебне проузроковаче штете.

Доследно спроведен овај критериум код оцене питања о одговорности правних лица за фискалне деликте, он и код ових долази до пуног изражаја пошто нам се указује као најобјек-

тивнији регулатор за класификацију личне с једне а колективне одговорности с друге стране.

А сад да видимо како стоји питање:

II

О одговорности правног лица по позитивном праву.

— У позитивном праву може се рећи да је борба између идеје о колективној одговорности правног лица као целине и индивидуалне одговорности његових органа за акте које су ови предузимали као такви, завршена у корист прве. Новији грађански законици као на пр. Немачки (§ 31) и Швајцарски (art. 55) изричито предвиђају директну одговорност правних лица за радње органа, биле оне правне или противправне, сматрајући их као радње самог правног лица, због чега оно има да сноси и последице које од њих проистичу. Шта више и у оним земљама у којима није то изричито законима предвиђено, као што су нпр. Француска, Аустрија и Србија постоји јака тенденција како у теорији тако и у пракси да се оцена о одговорности правних лица за радње њихових органа врши по горњим начелима, а то је усвојено и у Предоснови нашег Грађанског законика.

Све што смо горе рекли односи се на одговорност правних лица за правне или противправне радње њихових органа у области приватног права. Али, као што смо у првом делу наших излагања већ навели, ми не видимо никакав разлог због кога се то начело не би могло у целости применити и за правне или противправне радње органа у области јавног права. Јер онако исто као што се физичка лица могу појавити једновремено као правни субјекти како у приватно-правним тако и у јавно-правним односима с погледом на сам дани правни однос, тако то исто бива и са правним лицима. Ми смо већ рекли да то што има извесних категорија односа у којима правно лице не може бити изједначено са физичком личношћу у праву због тога што се у тим односима претпоставља човечија индивидуалност — ниуколико не одузима правним лицима својство субјекта у праву исто онако као што се то не спори ни физичким лицима која немају пуну пословну способност. Према томе, у погледу питања одговорности правних лица за фискалне деликте, а због тога што се за њихово вршење, начелно, не претпоставља већа човечја индивидуалност но што је она коју већ имају и органи правних лица као такви, не би имало шта да се мења од гледишта које је у погледу опште одговорности правних лица за радње њихових органа већ у новијем позитивном законодавству прихваћено, наиме, да непосредно последице како правних тако и неправних радња органа погађају правна лица. Ваља, према томе, само остати доследан схватању правног лица као стварне личности у праву и када се ради о одговорности за противправне радње његових органа, а кривично дело схватити у правном а не у психичком значењу, па ће закључак о одговорности правног лица за фискалне деликте доћи као нужан и логичан. Али, као што смо такође већ

рекли, пошто је уопште питање о одговорности правних лица у директној вези са питањем о егзистенцији правних лица као стварних личности у праву, које је питање с теорно-правне тачке гледишта још спорно, то је и питање о одговорности правних лица за фискалне деликте у позитивном законодавству веома колебљиво решено. То је стање ствари у страном, а тако је оно и у нашем позитивном законодавству. Док се у једном закону предвиђа директна и тотална одговорност правних лица, дотле се у другом она предвиђа само као супсидијерна после одговорности органа извршиоца. Док се у једном закону предвиђа намера као један од елемената кривичног дела, дотле се у другом она игнорише. Док се у једном закону или за једно дело предвиђа поред новчане казне и казна затвора, која је инкотибилна с појмом правног лица она се у другом закону или у истом али за друго дело не предвиђа. Разлог за то, налази се у још неодређеном ставу према специјалној природи фискалних деликата, који у себи садрже како одлике обичних повреда административних прописа тако и одлике кривично-правне. Та специјална природа фискалних кривица огледа се у томе што су оне кривице само у једном нарочитом смислу. Тај смисао садржан је у потреби с једне и праву државе или другог јавно-правног самоуправног тела с друге стране, да на својој територији убира финансијска средства или иначе предузима друге политичко-економске и финансијске мере ради задовољења постављених социјалних, економских, политичких, културних и других задатака. Прописи којима се то регулише, то су економско-финансијске одредбе фискалног законодавства. Природно, ове одредбе не могу бити више мање статичке природе, нити су прописи из ове области подобни за кодификацију као што су то одредбе нпр. општег грађанског и кривичног закона. Промене у појмовима из области ових последњих закона по правилу претпостављају постепеност у еволуцији идеја, док су промене у области фискалног законодавства диктоване привредно финансијским разлозима, који с обзиром на политичко-економска схватања с једне, а потребу с друге стране, могу бити врло различити а исто тако и променљиви. Према томе, фискално законодавство које регулише економско-финансијску материју, у непосредном је контакту са животним потребама и због тога веома променљиво према њима. Да би се одредбе фискалног законодавства правилно примењивале, у њему су предвиђене и санкције, којима се то обезбеђује а то су казне за прекршаје тих фискалних прописа. Из овога доследно произилази да се фискално кривично дело састоји у повреди фискалног интереса. Природно је онда и то да казна у суштини претставља само накнаду за повређени тај интерес, као и средство како за обезбеђивање од будућих тако и накнаду за већ извршена а некажњена дела. Због тога, за постојање фискалног кривичног дела није важно да ли је постојала и намера да се то дело изврши, већ је битно само то да ли је законом заштићени економско-финансијски интерес државе повређен или не. Што се тиче казне међутим, битно је да се тај повређени интерес накнади а поред тога да се што више обезбеди, због чега лична одго-

ворност има значаја само уколико би финансијско-правна политика налагала да се у недостатку материјалне, супсидијерно предвиди и лична одговорност, у ком случају ова последња има такође карактер како превентивне тако и репресивне санкције, али која није тако интересантна са гледишта фискалног као што је то новчана казна.

Као коректив за правилно изрицање казне, према томе, не треба да служи степен јачине намере да се дело изврши, јер она у суштини и не игра улогу код утврђивања постојања дела и кривица, већ ваља предвидети што веће скале казни, затим могућност за стварање закона одговарајућег стања ствари, као и објективне услове како за ублажавање казнених последица, тако и за њихово пооштравање само у циљу да се материјални јавни интерес који се штити законом што више обезбеди односно у случају настале повреде што боље накнади.

Због тога, може само да се постави питање о модалитету којим би се задовољио захтев правне политике за предвиђање личне одговорности као супсидијерне казне за случај да се новчана казна не би могла извршити, када је фискално кривично дело извршило правно лице од кога се казна не може наплатити, и ништа више. То по нашем мишљењу није тако тешко. Нпр. могло би се прописати да правна лица одговарају само материјално или да се у случају немогућности наплате новчане казне од правног лица оно има да растури. Неки шта више предлажу да у том случају треба предвидети материјалну и личну одговорност чланова управног и надзорног одбора или чланова фирме.

Али, и ако ово можда некима изгледа неоправдано, свакако је још неоправданије да се како одговорност тако и казна преноси само на оно физичко лице које је и ако радећи у име и за рачун правног лица можда и неким случајем дошло у ситуацију да повреди фискални пропис, а тиме уједно отклони како непосредна одговорност правног лица тако и његов професионални ризик, а да се сва корист од повреде фискалног закона пренесе на правно лице.

Пошто смо учинили горње напомене да видимо сад у најкраћим потезама како стоји са питањем о одговорности правних лица, по неким главним фискалним законима из нашег позитивног законодавства.

1) По закону о непосредним порезима.

Овај закон предвиђа у главном у одредбама чл. 40, 137, 138, 139, 140, 141 и 142 случајеве одговорности и казне за непоступање по прописима пореског закона. Чл. 137 предвиђа казну за неблаговремено подношење пријаве, а онако како је овај пропис редигован, не даје повода ни за какве начелне замерке како у погледу појма фискалне кривице тако ни у погледу непосредне одговорности правног лица за њу. Ове исте примедбе односе се и на казне предвиђене у чл. 138, 139, 140 и 141, а у том смислу је и административна пракса. Пропис чл. 142 међутим, који пред-

www.vijar.rs
 УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

виђа појам најтежег фискалног дела по овом закону — пореску утају — садржи елементе који би могли довести у сумњу питање о одговорности правних лица, а то све због неправилног, по нашем мишљењу, уношења психичких момената као услова за постојање тог кривичног дела. Тако је у ст. 1 овог прописа написано да се: кривцем пореске утаје сматра порески обвезник, који „свесно“, „у намери“ да избегне плаћању законског пореза ... а то је исто учињено и у ст. 2 овог прописа, ма да би без ових термина дело пореске утаје више одговарало појму фискалне кривице, као што је нпр. дело из чл. 40 ст. 1 истог закона или новелираног чл. 142 ст. 3 у погледу друштава обавезних на јавно полагање рачуна. То међутим, не само што често онемогућује изрицање казне, јер је свест и намеру тешко изнаћи, него доводи у питање и непосредну одговорност правних лица. Истина то само на први поглед изгледа тако, пошто са утврђивањем „свести“ и „намере“ органа правног лица аутоматски настаје непосредна одговорност правних лица. Оваквом посматрању у многама доприноси и последњи став одредбе чл. 146 који изричито прописује да: „физичка и правна лица... јемче за последице, које могу да настану, повредом дужности од стране њихових законских или овлашћених заступника, а нарочито за казне, које се овима изреку“. У овом последњем пропису могло би да буде спорно само да ли је одговорност правних лица за казне изречене његовим органима супсидијерне или примарне природе а због израза да правна лица „јемче“. Али, како је употреба израза „јемче“, може се скоро рећи злоупотребљавана у овом закону, у пракси како пореских власти тако и административно-судској овом изразу придато је значење „одговарају“, „залежу“ чему је нарочито дало повода то што је тај исти израз употребљен и у првом ставу пом. чл. 146 у коме је реч само о законском праву на првенство хипотеке за неизмирен порески дуг који није старији од 3 године. При свем том, свакако се намеће потреба за отклањање ове нејасноће у стилизацији, у толико пре што се поред одговорности правних лица у последњем ставу пом. чл. 146 говори и о одговорности физичких лица и оставинских маса код којих веза између њих и њихових заступника није тако интимна као што је то код правних лица. С друге стране, може се констатовати да порески закон, у складу са појмом фискалне кривице уопште, није ни предвидео казни затвора као супсидијерну казну и ако са гледишта правне политике то можда није целисходно. Исто тако, за већину казни вредвиђена је могућност за градацију према тежини даног случаја, зашто су (чл. 144), осем неколико, у главном наведени објективни моменти.

2) По Царинском закону.

Овај закон у одредбама својим којима дефинише деликте у гл. X у одељку А и Б у главном не даје повода ни за какве примедбе. Једино што он не прописује, то је питање како ће се поступати за случај да се одговорност правног лица утврди за

дело за које је прописана поред новчане и казна затвора као супсидијерна, а ово не може да плати прописану новчану казну. Може се шта више рећи да се по његовим одредбама уопште и не прави разлика између одговорности физичких и правних лица. Тако у чл. 81 Ц. з. који је према гледишту Државног савета укинут допуном чл. 165 истог закона, са скоро истоветном садржином у погледу питања које нас овде интересује, предвиђена је директна одговорност возиоца за случај да овај не преда робу упутној станици. Истина, у пракси је једно време било спорно да ли је ова одговорност возиоца примарне или секундарне природе, но она је отклоњена решењем Опште седнице Државног савета од 28-III-1925 год. бр. 10782 које дословце гласи: „Одговорност по чл. 81 Царинског закона када је возилац железница, паробродско предузеће или пошта има првенствено сносити железница, паробродско предузеће или пошта у случају проналаска одговорног органа—кривца“.

Истина, правилности закључка овог решења стављани су приговори. Тако, г. Љуба Радовановић, и коментатори горе пом. решења у збирци „Решења Опште седнице Државног савета 1923—1933“ — г. А. Давинић, и г. Б. Мајсторовић, позивајући се на пропис чл. 180 Ц. З. којим је регулисана одговорност послодавца за новчане казне, царинске дажбине итд. на које би били осуђени њихови намештеници, налазе да заузето гледиште у горњем решењу не би могло да се брани, јер да одговорност првенствено терети извршиоца инкриминисаног дела, а тек супсидијерно онога у чијој је служби то лице било. Нама, међутим, не изгледа да је сагласно са законом ово њихово гледиште. У погледу питања да ли стоји примарна одговорност возиоца одлучан је само пропис пом. чл. 81 односно 165 Ц. З. у којима је возилац и наведен као лице које се чини одговорним и кажњава за непоступање по овим одредбама...: Ако возилац... платиће (чл. 81) односно, Казну ће платити возилац, ако не би (чл. 165). Према томе, када се ови прописи доведу у везу са одредбом чл. 80 који одређује да се страна неопарињена роба може само поштом, железницом или паробродима а не и другим преносним средствима преносити из једне у другу ц—цу ради царинења и то на одговорност возиоца, онда за одговорност возиоца по овим прописима и не долази у примену одредба 180 Ц. З., на основу које су коментатори пом. решења Опште седнице извели закључак о супсидијерној одговорности возиоца.

Најзад, ако би се и узело да се та одговорност возиоца има ценити по пом. чл. 180, из тога се још не би могло извести да је та одговорност супсидијарне а не примарне природе, како је иначе гледиште заузео и Државни савет у Општој седници од 3-IV-1935 дод.

Исто тако и одредба чл. 180 упућује на то да се у погледу одговорности физичких и правних лица не прави никаква разлика. У овој одредби је изричито прописано да су: Трговци и занатлије одговорни за своје служитеље, ученике (шегрте), помоћнике, жене, децу, домаћу чељад и лица, која су у њиховој служби, или им надниче, или су обично уз њихову породицу, за

новчане казне, царинске дажбине и друге трошкове, на које би ова лица била осуђена због повреда прописа Царинског закона или Министра финансија, којих су се имали придржавати, вршећи послове, које су на њих пренели или њима оставили трговци и занатлије. — Тако исто одговорна су у горњим случајевима и лица, која се не баве занатима и трговином, а таква је одговорност и железничких, паробродарских и поштанских управа за грешке њихових службеника и пуномоћника.

Из горњег законског прописа несумњиво произилази одговорност послодавца за прекршаје царинских прописа од стране лица, која стоје чак и само у службеном односу или у некој другој зависности према послодавцима, у случајевима када су прекршиоци деловали за или у име послодавца. Поводом примене пом. прописа чл. 180 појавило се истина као спорно питање да ли се ова одредба односи само на дела предвиђена у одељку Б главе X Царинског закона — „о казнама за повреду царинских прописа“ (чл. 175—179) или и на дела из одељка А исте главе — кријумчарења — а исто тако и питање да ли је одговорност послодавца примарне или секундарне природе.

Колемљивост праксе међутим, отклоњена је доношењем решења Опште седнице Државног савета од 3-IV-1935 год. Бр. 11044/35, којим су оба горња питања решена у смислу да се одредба чл. 180 односи на одговорност за све повреде царинских прописа, дакле и на дела из одељка А главе X исто онако као и на дела из одељка Б ове главе, а да је одговорност послодавца примарне природе.

Доследно примењени на питање одговорности правних лица за царинске кривице ови закључци свакако не трпе никакву критику разуме се уз резерву коју смо горе навели истичући недостатак санкције за извршено царинско-кривично дело од стране правног лица односно његовог органа, када оно не може да плати новчану казну поред које је предвиђена и казна затвора до 1 године као супсидијерна. У сваком случају, примарна одговорност правних лица за царинске кривице почињене од стране њихових органа када су ови вршили послове за правна лица проглашена је и у образложењу тога решења Опште седнице Државног савета бр. 11044/35, тако да се по том принципу има убудуће да цени како од стране царинских власти тако и од стране административног судства, што нарочито желимо да нагласимо.

3) Закон о државној трошарини.

Одредбе овог закона не дају повода ни за какве начелне примедбе у погледу питања одговорности правних лица. Једино и он садржи онај исти недостатак који и Царински закон, наиме, и он не предвиђа санкцију за случај да се новчана казна не може наплатити од правног лица, пошто је и код трошаринских кривица предвиђена поред новчане и казна затвора до 1 године као супсидијерна.¹⁾

¹⁾ § 21 ст. 2 фин. зак. за 1937/38 год. међутим, предвиђањем одговорности пословође за случај да сопственик сам не води предузеће, несумњиво ће претстављати нову тешкоћу код просуђивања одговорности правног лица.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Истина, како поводом царинског тако и поводом примене трошаринског закона, велики број таквих случајева, с обзиром на одредбе по којима роба првенствено служи за наплату дажбина и с обзиром на то да су правна лица ређе без имовине, релативно није могуће, па ипак, то је несумњиво захтев који правна политика ваља да задовољи.

4) Закон о таксама.

Овај закон, у погледу питања одговорности правних лица за таксене кривице не даје повода ни за какву примедбу.

Са овим ћемо да завршимо излагање стања ствари с обзиром на наше позитивно законодавство, а оно се са малим нијансама огледа и у осталим прописима који се односе на фискалну материју.

III

Административно судска-пракса.

Што се тиче административно судске праксе међутим, напоменућемо пре свега да је било веома спорно и питање о томе да ли су спорови поводом примене казних санкција из фискалних закона уопште административни или не. У прво време примена Закона о Државном савету, а због тога што је у неким фискалним законима било предвиђено правно средство жалбе Државном савету, и због тога што је у питању кривична материја закључивало се да они спорови и нису административни спорови. Тако Државни савет никако није могао да прими да се нпр. царинска власт у спору појави као тужена власт када је она у односу према окривљеном стварно тужилац, јер га она као прекршиоца царинских прописа гони и жели да казни, па је у том смислу донео и своје решење Опште седнице од 15-XI-1923 бр. 14401 по коме суђење Државног савета по царинским кривицама и није његова редовна надлежност која му проистиче из Закона о Државном савету и управним судовима, већ посебна надлежност по једном специјалном закону — царинском — *par la destination de loi* како би то рекли Французи. Према томе ништа није утицало на решење Државног савета то што је Закон о Државном савету са његовом дефиницијом у чл. 15 о административном спору доцније донет од Царинског закона.

Гледиште изражено у пом. саветском решењу Опште седнице усвојио је у свему и адвокат г. Радовановић у свом кратком излагању природе спора по царинским кривицама у збирци „Одлуке Државног савета 1919—1923“. Међутим, у уводу за одељак финансијских кривица у збирци „Одлуке Државног савета 1924—1928“ коју су припремили професор г. Михаило Илић и г. Радовановић истакнуто је да је суђење по царинским кривицама изједначено са оним и по осталим административним споровима. При свем том, та напомена заснована је само на формалном критеријуму израженом у истицању нових прописа (Зак. о организацији финанс. управе) о надлежности за суђење по овим споровима, а који су их изједначили са административним споровима. Зато смо принуђени да само са резервом устврдимо да је о природи спора по царинским кривицама гледиште г. Илића

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

супротно од оног које је изражено у пом. решењу Опште седнице Државног савета. Сагласни са, на горњи начин претпостављеним гледиштем професора Илића, да су спорови по царинским кривицама обични административни спорови само са извесним примесима које им природа ствари намеће, су и коментатори пом. решења Опште седнице Државног савета — г. Давинић и г. Мајсторовић који су ово гледиште у пом. збирци „Решења Опште седнице Државног Савета 1923—1933“ снабдели вешто одабраним аргументима и логичном прецизношћу, а ми са наше стране овом гледишту не би имали шта ни да додамо ни да одуземо.

Ово што смо горе рекли по питању природе спора по царинским кривицама, односи се у свему и на спорове по фискалним деликтима по осталим прописима из фискалне материје, као што су порески, таксени, трошарински, монополски, валутно девизни итд. Може се само још констатовати да је пракса административних судова била, да тако кажемо, благонаклона у погледу признавања редовне административно судске надлежности за суђење по кривицама из ових осталих закона, тако да се случајеви у којима је одбијена ова надлежност укупно узев могу сматрати инциденталним случајевима.

Тако, за признавање одлика административног спора при суђењу таксених кривица било је потребно да се донесе једно решење Државног савета о поништају пресуде Управног суда којом је одбијено због ненадлежности, суђење по тужби окривљеног за таксену кривицу. У таквим поништеним пресудама управни суд је одбијајући своју надлежност за суђење по таксеним кривицама ово своје посматрање засновао на пропису чл. 15 Закона о Државном савету, налазећи да финансијска власт у споровима по таксеним кривицама и не доноси управни акт као управна власт, већ као таксена кривична власт, дакле по специалном овлашћењу и у специјалној надлежности. У потврду овог закључка управни суд је истицао и околност да у таксеним кривицама таксена власт по Закону о таксама не доноси решење већ пресуду. Државни савет, међутим, редовно је ништио такве пресуде управних судова наводећи за то у главном да је надлежност управног суда предвиђена општом клаузулом тј. по тужбама противу свих управних аката у колико од тог правила није учињен изузетак. Због тога, пошто акт о осуди за таксену кривицу има све одлике управног акта без обзира на то што првостепена таксена власт у овој материји доноси „пресуду“ а не „решење“, то је и управни суд по тужби надлежан да цени законитост нападнутог акта.²⁾

За монополско-кривичне спорове исто онако као и за царинске спорове донета је одредба закона, из које се могло извести да су и овим споровима признате одлике обичних административних спорова. То гледиште уосталом Државни савет је у једном свом решењу изрично и нагласио и то поводом једног случаја у коме је један управни суд одбио да суди у једној мо-

²⁾ Видети случај Анадол Алије у Протић—Лучић збирци: „Одлуке Државног савета 1929—1932.“

нополско-кривичној ствари због тога што претходно није била плаћена такса и ако је било поднето сиромашко уверење, речима: „монополски кривични спор, има све одлике административног спора...“³⁾).

Што се тиче пак спорова по пореским, трошаринским и валутно-девизним кривицама, њима се у административно-судској пракси нису уопште ни спориле одлике чистих административних спорова — како би Французи рекли *par sa nature*.

Пошто смо тако изложили колебљивост административно-судске праксе по питању признавања одлика административних спорова и споровима по фискалним кривицама, можемо да забележимо да се она усталила у смислу изједначавања ових последњих са административним споровима. Истина, процес изједначавања једних са другим није извршен у потуности, већ се још и дан данас у одлукама административних судова код свих фискално-кривичних спорова то изједначење изражава само по форми а не код свих и по суштини. Али имајући у виду суштину финансиско-кривичних спорова, онако како смо је горе изложили, и тај процес изједначавања, чини нам се, приближује се своме крају, бар у колико то зависи од судске праксе.

Ништа мање колебљива није ни пракса административних судова у погледу питања о одговорности правних лица за фискалне деликте као последице против-правних радња њихових органа.

Тако, у пракси је био случај да је пресудом Државног савета једно предузеће ослобођено од плаћања казне за дело нетачне пријаве робе по Царинском закону, пошто се у пресуди (бр. 23347/34 од 9-XI-1934) нашло да то дело правно лице није могло ни починити, већ да га је учинио само његов орган. Наиме, у овом случају један царинско-посреднички биро поднео је нетачну пријаву робе. За ово дело предвиђено у нап. 1 чл. 166 пом. закона предвиђена је казна и то у виду петогубог износа редовних царинских дажбина, а без личне одговорности за случај да се ова не би могла наплатити. Према томе, како ово дело има све карактеристике типичног фискално-кривичног дела, логично би било онда да биро за речено дело буде и кажњен. Међутим, Државни савет, као што је горе речено, ослободио је од одговорности окривљени биро и за то у својој пресуди навео: да само физичко лице може да изврши дело из пом. чл. 166 и да за исто буде кажњено, а не и правно лице, пошто за правно лице подноси декларацију физичко лице које присуствује прегледу робе. Као што из наведеног произилази, биро-у је као таквом призната способност да пријављује робу — дакле преко свог органа, али не и способност да преко њега прими и одговорност за неправилно извршену пријаву. Пресудом бр 16463/33 од 3-VI-1933 год. пак, одбачена је тужба претставника овог истог бироа коју је овај поднео за биро противу решења Министра финансија којим је одбачена жалба биро-а противу осуде за ово исто дело.

³⁾ Видети случај Кнезовић Ивана у Протић—Лукић збирци: „Одлуке Државног савета 1933—1935“.

У једном другом случају, пресудом (бр. 12264/36 од 1-V-1936) одбачена је тужба једног сувласника бродарског предузећа, осуђеног за криумчарење робе, а које је дело починио један орган предузећа. У овом случају због тога што предузеће није пријавило за царинење извесан део извршених оправки односно измењених делова на броду казна је за дело из чл. 145 тач. 6 Царинског закона, дакле за дело за које је у случају неплаћања новчане казне предвиђена и супсидиерна казна затвора, изречена само једном сувласнику. У пресуди којом је Државни савет одбацио тужбу његову, и ако је констатовано да је предметни брод својина бродарског предузећа које је декларацијом пријавило само један део извршених оправки... ипак је осуђен само један његов сувласник, а то на основу тога што: „из исказа у истрази саслушаних сведока произлази да је оправка брода вршена по наређењу, под надзором и у присуству тужиоца, као и то да је поменута декларација поднета по његовим информацијама и налозима“. Питање се само поставља зашто се онда није испитивало по чијим је налозима односно зашто и у чије је име овај сувласник радио, када брод уопште није само његов, већ предузећа? Какав је то посебан интерес имао само он у томе што би предузеће платило царинских дажбина мање но што је било дужно?

Међутим, ваља подвући и то да је Државни савет у многим пресудама (бр. 30847/34 од 22-XI-1934; бр. 30646/35 од 19-XI-1935; бр. 30139/33 од 27-X-1933; бр. 4093/35 од 7-II-1935) констатовао директну и тоталну одговорност правних лица за прекршаје царинских прописа, а да је шта више подвукао да одговорност ових постоји и за дела криумчарења ако су ова извршена од стране њихових органа у оквиру додељених им полова (пресуда бр. 24841/36 од 28-X-1936 год.)

Исто тако био је случај осуде једног предузећа за трошаринску кривицу криумчарења због тога што је неотрошарињен бензин употребљавало за сврхе због којих ослобођење од трошарине није било дато, док је у другом случају то исто предузеће осуђено само на новчану казну, а у погледу казне затвора и њеног извршења пресудом је наложено проналажење и утврђивање физичког лица — кривца. Наиме, у пресуди бр. 35329/34 од 18-I-1935, пошто је у поступку било утврђено да је то предузеће неотрошарињен бензин употребљавало за другу сврху а не за ону за коју му је ослобођење од трошарине било дато, одбачена је тужба овог предузећа противу решења Министра финансија којим је била одбачена жалба предузећа противу пресуде за дело криумчарења. У овој пресуди Државни савет се није ни упуштао у оцену питања како ће се поступити за случај да се од предузећа не би могла наплатити новчана казна, пошто је за ово дело предвиђена као супсидиерна и казна затвора. Међутим, када је ово предузеће за ово исто дело било поново осуђено, Државни савет је и у овом другом случају одбацио његову тужбу (бр. 21365/36 од 3-IX-1936) наводећи да је: „Министар финансија у оспореном решењу правилно нашао да овде стоји дело из чл. 33 Б под 1 Закона о државној трошарини те да има места примени казне из чл. 34 истог закона“.

Ади оно по чему се она друга саветска пресуда разликује од његове раније пресуде за ово исто предузеће, то је то што је Државни савет, и ако је констатовао одговорност предузећа, ипак одредио да се у случају да тужилачко друштво не плати новчану казну на коју је осуђено, има накнадно да утврди које је лице извршилац и кривично одговорно па на њега примени казна затвора. Овакву исту клаузулу садржи и пресуда Државног савета бр. 8441|36 од 26-IX-1936 г. и ако је у њој изричито наведено: да „је тужба неумесна са разлога који су у спорном решењу наведени, пошто је одговорност тужилачког друштва за дело..... које се казни по чл. 34 Закона о државној трошарини у свему доказана како записником о делу тако и осталим околностима које су у току ислеђења утврђене“, а исто тако и то да: „Државни савет није ценио тужбене наводе према којима овде није било намере за криумчарење, јер је према цитираним прописима дело о коме се ради кажњиво без обзира да ли та намера постоји, па су услед тога ови наводи ирелевантни“. Као што се, према томе, из ових двеју пресуда види, Државни савет је за једно исто кривично дело констатовао постојање одговорности и правног лица и органа извршиоца, оба прогласио за кривце само што је поделио казну и новчану казну наменио правном, а казну затвора физичком лицу — органу извршиоцу. Шта више није навео да ли казна затвора има да се примени када друштво не би „могло“ или само када не би „хтело“ да плати новчану казну, јер је у пресуди рекао само „ако не плати“, ма да би се ипак, с обзиром на образложење целе пресуде могло са сигурношћу рећи да је мислио на случај када се од правног лица не би „могла“ наплатити новчана казна. У сваком случају, горње две саветске пресуде очито указују на тешкоћу која се има при пресуђивању одговорности правних лица, а која је Савет просто натерала да комбинuje схватање о природи правног лица као фикције и оног о стварној личности у праву; да за једно исто дело које је у ствари само једно те исто лице починило, казне као кривца како друштво као правно лице тако и оно физичко лице које је стварно само технички извршилац, и најзад, да предвиђену казну подели на две и од предвиђене супсидијерне казне затвора претвори у главну казну и то као једну врсту супсидијарне личне одговорности органа извршиоца за противправне радње правног лица као кривца. Истина, ови последњи случајеви могу да се сматрају као изузетни у примени трошаринских прописа, пошто је Државни савет многим својим пресудама констатовао постојање директне и тоталне одговорности правних лица за трошаринске кривце и не упуштајући се у оцену питања како ће се поступити за случај да се од правног лица не може да наплати новчана казна. У овом смислу, поред оног правног случаја који смо горе поменули, има низ случајева у којима је Државни савет пресудама одбацивао тужбе правних лица осуђених за трошаринске кривце. Тако, пресудом бр. 27846|33 од 7-X-1933 г. одбачена је тужба једне фабрике шпиритуса осуђене за дело криумчарења, зато што је код ње констатован већи од дозвољеног мањка шпиритуса приликом прегледа и

пописа затечених количина.¹⁾ Главни основ одбране овог предузећа — да је шпирит исцурio услед грешке једног органа који је имао за дужност да контролише рад славина — одбачен је и ако се у поступку уопште није ни утврђивало да ли је заиста тај орган учинио радњу коју му фабрика приписује. И финансијске власти и Државни савет за осуду пом. фабрике задовољили су се констатацијом да постоји недозвољени мањак који није благовремено пријављен финансијској власти. Исто тако пресудом бр. 33170/35 од 3-1-1936 год. одбачена је тужба једне петролејске компаније осуђене због продаје бензина који није садржавао прописани проценат шпиритуса, ма да је само по себи јасно да правно лице заиста није могло као такво правити смешу бензина са шпиритусом. Шта више, Државни савет је у овој пресуди као безугицајан одбио приговор компаније о томе да је мешање вршено у присуству органа финансијске контроле, налазећи да је компанија: „с обзиром на прописе била дужна да се пре пуштања бензина у промет увери о исправности смеше, пошто је она за ту исправност одговорна.“ У овом смислу изречене су и пресуде бр. 18891/35 од 24-VI-1935, бр. 9404/35 од 26 III-1935 и низ других, те ако би се становиште Државног савета могло закључивати по начелу већине, онда би се могао извести закључак да у погледу трошаринских кривица у пракси преовлађује гледиште о непосредној и тоталној одговорности правног лица за против правне радње његових органа, и ако се оно не може још сматрати за устаљено.

Што се тиче пак пореских, таксених и валутно-девизних кривица, пракса административних судова устаљена је у смислу схватања о директној и тоталној одговорности правних лица, чему је свакако допринело то што се у овим прописима и не предвиђа казна затвора као супсидиерна поред новчане казне.

И ако је, као што из горе изложеног произилази, по питању одговорности правних лица за против-правне радње органа, административно-судска пракса прилично колебљива, и ако је не желимо да бранимо, ипак морамо да подвучемо да је она несумњиво само тачно огледало како неустаљеног теорно-правног гледишта по горњем питању, тако још и више неодређеног става нашег позитивног законодавства по том питању. Па ипак, по нашем мишљењу правилна тенденција идеје о тоталној директној одговорности правних лица за против-правне радње њихових органа, чини нам се да захвата све више уопште, а посебно у погледу одговорности правних лица за фискалне деликте извршене од стране њихових органа, тако да се у том смислу могу већ констатовати и у пракси административних судова јасно формулисана гледишта. Шта више, могло би се рећи да је та идеја постала израз данашњег схватања социалне средине, јер се у пракси веома ретко дешава да правна лица уопште и покрећу горње питање.²⁾

¹⁾ Видети случај „Вшетечка“ у Протић-Лукић збирци: „Одлуке Државног савета 1933—1935“.

²⁾ У погледу питања одговорности правних лица за фискалне деликте, пракса наших административних судова, која се углавном руководи начелима

Закључак.

Полазећи од тога да су правна лица стварне личности у праву, а имајући у виду да се фискалним прописима у главном штити имовински јавни интерес, као и то да правна лица у имовинским односима не трпе као субјекти права никаква ограничења у погледу стицања права и примања обавеза, сматрамо да су правна лица способна да изврше фискалне деликте (преко својих органа) и да она због тога ваља да директно и тотално снесу казнене последице исто као и физичка лица. У фискалној кривично-правној материји дакле, нема разлога за разликовање између правних и физичких лица, сем у колико од тога правила није учињен изузетак изричитим прописом.

Никола Ж. Радовановић, адвокатски приправник — Београд.

СОЦИЈАЛНИ ПОЛОЖАЈ АДВОКАТСКИХ ПРИПРАВНИКА.

У јавности је понекад било говора о положају младих лекара и апотекара, а нарочито у погледу њиховог стажа и о њиховом рђавом материјалном положају, било је говора и о положају младих инжењера, али о положају адвокатских приправника наша шира јавност мало што зна. У колико у јавности и постоји извесно мишљење о социјалном положају адвокатских приправника, то је мишљење непотпуно и често погрешно, а задојено је извесним неповерењем и несимпатијама према адвокатским приправницима. То неповерење и несимпатија долазе у првом реду отуда што постоји несимпатија и неповерење и према самим адвокатима. Несумњиво је да је такво мишљење о адвокатима неосновано, пошто се оцена адвокатског реда не може дати само с обзиром на појединачне случајеве несавесних адвоката. И адвокатски ред сачињавају људи, којих има и савесних и несавесних и поштених и непоштених, и као што има несавесних ле-

француске јуриспруденције, учинила је један корак напред. Тако, док је у судској пракси француских судова одговорност правних лица за против-правне радње њихових органа призната као изузетак од општег правила о неодговорности правних лица и то само за извесне категорије јавних интереса, дотле се у пракси енглеских и америчких а исто тако и немачких судова узима обрнуто тј. да су правна лица за те радње по правилу одговорна а само по изузетку да нису. У погледу кривичне одговорности правних лица карактеристичан је за Енглеску интерпретативни акт од 1889 год. у коме је парламенат декларисао шта више да се у кривичном законодавству израз „лице“ односи и на правна лица у свим случајевима сем у колико законом у појединим случајевима није другачије одређено.

Исто тако интересантни су и закључци донети на првом (одржаном 1926 г. у Бриселу) и другом (одржаном 1929 г. у Букурешту) Међународном конгресу за кривично право по питању кривичне одговорности држава и правних лица уопште, у којима се на посредан начин изражава оправданост предузимања извесних „мера безбедности“, „мера за заштиту друштва“ противу држава и правних лица за инкриминисане радње.

кара, инжењера, професора итд., тако има и несавесних адвоката и адвокатских приправника, али се зато то не може уопштити и применити на читав адвокатски ред. Правилно схваћена адвокатура је врло деликатан позив, јер је везана за живот и појединца и заједнице. Адвокат улази у најинтимнији живот појединца, расправља најделикатније његове сукобе, поучава га у правима која има на расположењу ради заштите његовог интереса, доводи у склад супротне интересе појединаца и расправља спорове без интервенције суда, а суду се јавља као помоћник у изналажењу материјалне истине и правилној примени закона заступајући интересе своје странке објективно и доводећи исте у склад са прописима закона. — Често пута адвокатима се пребацује, да су само стубови капиталистичког поретка, да служе реакцији да им је главна лична добит, да се у своме раду не руководе никаквим моралним обзирима итд. итд. Можда су ови приговори тачни, у колико се наравно односе на појединце, али не треба заборавити да је данас друштво уређено на капиталистичкој основи, зато што су мање више сви закони донети ради заштите капиталистичких интереса и да се адвокат не може кретати ван граница закона. Исто тако не треба заборавити да су баш адвокати ти који раде на томе да се постојећим законским одредбама да напредно, савремено и социјално тумачење и да се те постојеће застареле законске одредбе прилагоде савременом животу и схватању. Према томе адвокати се једновремено јављају и као браниоци заједнице — друштва и као браниоци социјално слабих од оних који их бесправно искоришћују. Адвокатура је неопходна како појединцима, тако и држави без обзира на принципе и начела на којима је засновано државно уређење. Да би адвокатура испунила свој задатак потребно је припремити добар адвокатски подмладак, који се сада налази у врло неповољном положају.

Положај адвокатских приправника није регулисан готово никаквим законским прописима. Закони који се могу применити на адвокатске приправнике, а то су: закон о адвокатима, закон о радњама, закон о осигурању радника, закон о заштити радника и грађански законик, или су недовољни за правилно регулисање положаја адвокатских приправника, или се не примењују од стране послодаваца — адвоката, или их судови не примењују због тога што сматрају да се исти не могу применити и на адвокатске приправнике. У колико извесни прописи закона о адвокатима говоре нешто о адвокатским приправницима, то се само односи на питање уписа у именик адвокатских приправника, на питање потребног стажа — вежбе за полагање адвокатског испита и стицања права за упис у именик адвоката, као и на дисциплинске кривице адвокатских приправника. По том закону приправници се и кажњавају, али им се не дају никаква права. Уопште из читавог закона се види да је редактор закона о адвокатима приликом његове израде имао пред очима само интерес адвоката, док о интересима приправника није водио никаква рачуна. — Кад у закону о адвокатима нема специјалних прописа којима се регулише положај адвокатских приправника, онда се морају потражити неке одредбе других закона којима би се

положај адвокатских приправника колико толико одредио, тај је закон Закон о радњама. Истина у чл. 1 зак. о радњама изрично наведено под тачком 13 да под наређења тога закона не подпада рад адвоката, али је законодавац начинио од тога изузетак за особље адвокатских канцеларија, у појам кога особља свакако долазе и адвокатски приправници, назначивши у прелазним наређењима — § 433 зак. о радњама, да се одредбе тога закона имају применити и на особље запослено у адвокатским канцеларијама. На жалост ово није познато ни многим адвокатима, ни многим адвокатским приправницима, па се и не управљају по тим прописима. Међутим прописи закона о радњама недовољни су да у потпуности регулишу положај адвокатских приправника, јер се тим прописима само регулише отказни рок, услови отказа, отпремнина. Отказни рок је по тим прописима шест недеља пред истек сваког четврт — годишта, пошто други рокови не долазе у обзир с обзиром на то да адвокатски приправници остају запослени у том својству махом само четири године, а тај отказни рок није довољан да би заштитио адвокатске приправнике од честих самовољних отпуштања из службе. Исто тако не долазе до примене ни прописи о отпусту, а из истог разлога због кога не долазе до примене ни прописи о дужем отказном року, односно због релативно кратког трајања службе адвокатских приправника у том својству. Закон о радњама зна за колективне уговоре, али како је наше удружење слабо и како су адвокатски приправници неорганизовани, то је немогуће да се дође до уређења положаја адвокатских приправника путем колективног уговора. Удружење би ипак требало да поведе акцију у том смислу и да покуша да бар доцније дође до закључења колективног уговора и да тако оствари оно што сада изгледа немогуће остварити. Закон о радњама позива се на закон о заштити радника када је питање о прековременом раду, међутим и ако је очигледно да се тај закон о заштити радника односи на сва лица чији се службени однос регулише према закону о радњама, наши судови, па чак и касациони суд сматрају да се закон о заштити радника односи само на ниже помоћно особље, а не и на више. Како адвокатски приправници несумњиво долазе под појам вишег особља, то се закон о заштити радника, према схватању наших судова, не може применити, па је према томе нерегулисано и радно време адвокатских приправника, односно нерегулисано је питање накнаде прековременог рада. Закон о осигурању радника могао би се применити, али адвокати — послодавци мало воде о томе рачуна и своје приправнике не пријављују Окружном уреду за осигурање радника, нити Меркуру. Чак кад би то и радили ипак би то било недовољно осигурање, јер се оно односи само за случај болести, а не и за случај беспослице (незапослености), онеспособљења итд. Као што се из свега изложеног види сви постојећи прописи разних закона који би се могли применити за регулисање положаја адвокатских приправника нити су довољни, нити се примењују. Питање регулисања положаја адвокатских приправника може се решити или доношењем једног специјалног закона којим би положај адвокатских приправника

био потпуно одређен или путем колективног уговора преко удружења које би добило карактер синдиката.

Питања која треба регулисати законом јесу следећа:

Удружењу адвокатских приправника треба дати чисто синдикални карактер. Удружење би имало да се стара о интересима својих чланова, да се стара о њиховом запослењу, да посредује у закључењу уговора између њих и њихових послодаваца-адвоката и да им обезбеди извесну пристојну помоћ у случају незапослености и болести. Ни један адвокат не би смео да запосли код себе приправника који није члан удружења, који није организован, нити би организованог приправника смео да прими без посредовања удружења. У вези са овим, адвокатима би требало забранити држање адвокатских писара, тј. лица која немају потребну стручну спрему. Исто тако требало би регулисати и услове под којима би приправници ступали на вежбу код појединих адвоката и услове рада у адвокатским канцеларијама.

Трајање стажа треба свести са пет на три године и то тако да приправник не би морао да има стаж од године дана у суду, ако уверењем Министарства правде докаже да је после друге године стажа у адвокатској канцеларији поднео био Министарству молбу за постављење за судијског приправника и да то постављење није могао добити у року од два месеца од подношења молбе. Дакле вежбу у суду требало би алтернативно укинути.

Минимална плата адвокатских приправника била би одређена са 1.600.— дин. месечно.

Поред тога законом би се имали одредити услови обостраног отказа службе, а отказни рок би имао бити шест месеци. Исто тако законом би се имали одредити и проценти које би адвокати и приправници имали плаћати удружењу, као и држави на име порезе. Адвокатски приправници би једновремено били и чланови пензионог фонда Адвокатске коморе, те им на тај начин не би пропало време од пет година за уплату осигурања.

Сва ова питања, као и многа друга која овде нису додирнута због краткоће излагања, и ако су врло важна за опстанак адвокатских приправника, махом су остављена „на слободно уговарање самих уговарача“, односно остављена су увиђавности адвоката, јер о слободном уговарању не може бити ни говора. Приправник или има да прими понуђену плату од стране адвоката и да услове рада сазна тек у току службе, или да остане празних шака на улици и да месецима чека на запослење, па после гладовања опет ступи на посао под платом и условима које му је издиктирао нови послодавац. А адвоката има и увиђавних и неувиђавних, па ни положај адвокатских приправника није свуда исти. Има приправника чији је положај сношљив, али има и таквих чији је положај несношљив. Поједини приправници имају месечне плате у износу од 700.— до 1.000.— динара, а уз то раде под неповољним околностима, док други приправници имају плату у износу до 2.500.— дин. и раде под много повољнијим условима. Међутим ни ови приправници који су боље плаћени и који раде под повољнијим условима нису ничим зашти-

њени од самовоље својих принципала, јер без икаквог озбиљнијег разлога могу бити отпуштени уз врло кратак отказни рок или им принципали могу смањити плате и променити услове рада. Као што се види положај адвокатских приправника зависи готово једино од воље њихових послодаваца адвоката.

Такво стање несме дуже да остане неизмењено. Несме се дозволити да и даље положај адвокатских приправника зависи једино од воље њихових принципала. Да би се томе стало на пут потребно је радити прво на томе да постојећи законски прописи дођу до примене, да се поштују и од стране власти и од стране адвоката, а затим радити на томе да се у што скоријем времену донесе један нов закон о адвокатским приправницима, без обзира на компликованост питања која се тим законом имају расправити и на тешкоће за правилно решење положаја адвокатских приправника. Мора се признати, ако се пође са гледишта интереса појединаца, да је решење тога питања врло компликовано. Положај адвокатских приправника, ма колико био дуг стаж привременог је карактера. Интереси адвокатских приправника у супротности су са интересима адвоката, али је тај сукоб привремен, у односу на појединце, пошто после извесног времена адвокатски приправници постају и сами адвокати, ступају у адвокатски ред и на тај начин интереси противу којих су се до јуче борили постају њихови интереси. И само због тога адвокатски приправници ни сами појединачно ни преко свога удружења нису до сада ништа озбиљније предузимали за регулисање свог положаја, изузев неколико интервенција по питању смањења стажа, који је доиста и сувише велики с обзиром на стаж лекара, инжењера итд. Истина садашња управа Удружења адвокатских приправника одмах по ступању на дужност, новембра месеца прошле године, донела је једну одличну, озбиљну резолуцију, у којој су изложени најбитнији оправдани захтеви адвокатских приправника за регулисање њиховог положаја, али изгледа да ће се лепо започета делатност управе завршити без икаквог резултата, да ће све остати на донетој резолуцији. Међутим питање регулисања положаја адвокатских приправника је једно чисто социјално питање, које се може правилно решити једино у случају ако приликом његовог решавања социјални интереси однесу превагу над појединачним интересима. Адвокатски приправници морали би бити тога свесни и да, без обзира на то што ће данас сутра ступити и сами у редове адвоката, раде на томе да се њихов положај регулише законом, да им се омогући пристојан живот, да раде само оно што доликује њиховом положају и да имају ма какво осигурање у случају болести и незапослености. Често пута и сада поједини адвокати помажу своје приправнике за време њихове болести, за време бесплатне вежбе у суду, а приликом отказа дају им пристојан отказни рок од три до четири месеца, али све је то њихова добра воља, све то приправник осећа као милостињу, као доброту, док адвокатски приправници не би смели да примају милостињу већ да траже само своје право.

УНИВЕРЗИТЕТСКА
ВИВЛИОТЕКА

Нису то једине незгоде и тешкоће адвокатских приправника. Постоји још једно врло велико зло, а то је питање бесплатне вежбе у суду. Према пропису § 5. закона о адвокатима, приправничка вежба мора трајати пет година, од којих приправник једну мора провести у суду. Према истом пропису суд мора примити приправника на вежбу, али нажалост само на бесплатну вежбу. — Законодавац је лако донео ту одредбу, не мислећи при томе на то да је врло мали број оних који могу, захваљујући томе што су им оцеви у повољнијим материјалним приликама, или што су наследили неког богатог сродника, односно што су сами у повољнијим материјалним приликама, да издрже ту годину дана бесплатне вежбе у суду. Шта да раде они који се издржавају сами од свога личног рада? Како ће они издржати ту годину? Од чега ће се хранити, одевати, чиме ће платити стан итд.? Никога се то не тиче, а најмање Министарства правде коме ти млади људи узалуд подносе молбе за постављење, назначујући да им је служба потребна само за годину дана за допуну потребног стажа. Ти се људи не би обраћали држави да им да запослење за ту годину, да закон не тражи као услов за полагање адвокатског испита стаж од годину дана у суду. Па када закон тражи да се они запосле у суду и када они стварно раде у суду све оно и онолико што и колико раде редовно плаћени судијски приправници, онда држава треба и да се постара да им за тај рад у суду да награду. Ово би држава била дужна да учини и према прописима општег грађанског законика, по којим прописима сваки рад мора бити плаћен. Ако држава нема могућности да тај рад плати, онда треба укинути стаж у суду. — Пре кратког времена, приликом разговора о овом питању, један судија рекао је да се тај стаж у суду има сматрати као продужетак школовања и да је зато бесплатан, односно да је приправник дужан да се за то време сам издржава исто онако као што се је сам издржавао и за време студија, уколико није био наравно стипендиста. Не треба нарочито указивати на неумесност овога приговора, али је потребно истаћи да стварно има и адвокатских приправника који су добили постављење као судијски приправници и да су плаћени. Да ли је њихов рад у суду школа? Да ли је рад у суду и осталих судијских приправника, који не мисле да се посвете адвокатури, школа? Ако је законодавац сматрао прву годину дана у суду као школу, ако је то школа, зашто држава плаћа њихово школовање, зашто их држава плаћа? Приликом њиховог постављања држава се не упушта у оцену да ли они испуњавају услове за благодетење, јер би се њихове плате, у случају да се њихов рад сматра као школа, могле узети само као благодетење. А ако се то не сматра као школа откуд се онда може казати за поједине адвокатске приправнике који нису добили плаћено место у суду да је њихов рад у суду само продужетак школовања. Из свега тога могао би се извести закључак, нарочито с обзиром на потребу дужег стажа за адвокате, чак и с обзиром на потребу дужег „школовања“, да је адвокатски одговорнији од судијског приправника и да се за адвоката траже веће квалификације него за судију.

Удружење адвокатских приправника од свога оснивања па до сада, односно до доношења поменуте скорашње резолуције, радило је само на смањењу стажа од пет година на четири године, колико износи и судијски стаж, сматрајући да је то најважније питање адвокатских приправника. Нажалост удружење у томе није успело. Сматрам да питање смањења стажа ипак није толико важно да због њега треба занемарити решење осталих питања, која су важнија за регулисање општег положаја адвокатских приправника, јер су та питања далекосежнија и битнија, утолико пре што у садашњим економским приликама не значи много стећи право на самосталан адвокатски рад годину дана пре или после. Младом адвокату сада је скоро немогуће да одмах по стицању права одмах отвори адвокатску канцеларију, већ је принуђен да и даље остане у адвокатској канцеларији у којој је био адвокатски приправник и да и даље у ствари остане адвокатски приправник, односно да и даље обавља послове које је дотле обављао, само с том разликом што ће сада покушати да поред туђег посла обавља и свој и да на тај начин почне да стиче своју клијентелу. На тај начин званичан стаж од пет година стварно се продужава на седам, осам па и више година. Према томе, питање смањења стажа треба решити заједно са осталим питањима која сам у своме досадашњем излагању додирнуо, или тек пошто се та питања реше. — Побољшањем положаја адвокатских приправника побољшава се једновремено и положај младих адвоката који су запослени по туђим канцеларијама, јер је несумњиво да они неће радити под неповољнијим условима него што су услови адвокатских приправника. Треба додуше нагласити да регулисањем питања адвокатских приправника социјални положај ових младих адвоката не би био потпуно решен и да је то питање за себе.

Удружење адвокатских приправника морало би да енергично ради на томе да се усвоје захтеви изнесени у резолуцији од новембра месеца прошле године и да чак те захтеве употпуни, како би положај адвокатских приправника најзад био регулисан законом о адвокатским приправницима, или изменама и допунама постојећег закона о адвокатима. У међувремену требало би да ради на томе да се постојеће законске одредбе закона о радњама, закона о осигурању радника, закона о заштити радника, закона о адвокатима итд. примењују од стране њихових послодаваца — адвоката и државних власти и судова. У случају да удружење не успе да се усвоје захтеви адвокатских приправника у поменутој резолуцији и то у извесном одређеном року, требало би да развије акцију међу самим адвокатским приправницима да се удружење претвори у синдикат адвокатских приправника и да се средствима којима се служе и остали синдикати извојује остварење оправданих захтева адвокатских приправника, уколико је наравно то могуће с обзиром на синдикалну организацију.

СУДСКА ПРАКСА

Из праксе Апелационог суда у Новом Саду.

Г. Бранко Јевремовић, судија Апелационог суда у Новом Саду доставио нам је четири одлуке из кривично-правне области, које радо објављујемо, као што смо и раније одлуке објављивали. (В. Б р а н и ч за фебруар април и мај 1937. г.

22.— *Погрешна примена закона као таква не садржи елементе за дела из §-а 386 к. з.* (Копа бр. 27/37 од 21. јануара 1937. год.)

У кривичној ствари М. Др. М. због преступа из §-а 386 к. з. по приговору М. Др. М. поднесеног противу оптужнице, Апелациони суд у Новом Саду до-нео је ово решење.

Апелациони суд приговор уважава, решава да оптужби нема места и кривично поступање обуставља на основу тач. 4. §-а 203 к. п.

Трешкове кривичног поступка у смислу §-а 311 бр. 2. к. п. сноси приватни учесник С. Т. из Б. са доле наведених разлога.

По објачају кривичне пријаве од стране државног тужиоца у С. решењем бр. КК 550/935 преузео је гоњење приватни учесник С. Т. и подигао оптужницу противу М. Др. М. оптужујући га зато, што је као управник Округног уреда за осигурање радника у С. и то 1) егзекутивним путем наплатио допринос за осигурање радника 1.174 дина и затим 780 дина по платежним налозима снабдевеним његовим потписом бр. 1090/16088 и 1401/12080, који су уручени приватном учеснику Т. 26. новембра 1935. г. а односили се на раднике М. Г. и Е. К., а за које је раднике пре уручења платних налога правомоћном пресудом Кр. Банске Управе бр. II 80789/1934 установио да су напред именовани пољопривредни радници и не подлеже радничком осигурању; 2) такође егзекутивним путем наплатио допринос за осигурање радника у динара 74.25 за радника П. Р. по платном налогу бр. V 1362/14787 од 19 јуна 1935. г. и ако је знао да је Банска управа у Н. С. правомоћном пресудом бр. II. 80796/1934 установила да је напред наведени пољопривредни радник и као такав не спада под удар закона о осигурању радника; чиме да је починио преступ из § 386 к. з.

Апелациони суд разматрајући списе поводом уложених приговора нашао је, према извештају Мин. Социјалне Политике Ст. бр. 5117 од 13 фебруара 1936 г. а обзиром да је против издатих платежних налога од стране окривљенога, приватни учесник имао права жалбе на две инстанције, које право није користио, те тако није створио могућност да се реши питање, обавезе на осигурање његових радника наведених у оптужници, да у радњи окривљеног може бити само евентуална погрешка примене закона а не и гажење закона предвиђено у §-у 386 к. з., према чему нема довољно доказа са којих би окривљени био сумњив за дело за које се оптужује, услед чега је валао одлучити да оптужби нема места и кривично поступање обуставити на основу §-а 208 бр. 4. к. п.

23.— *Олакшавна околност напштост није таква да би оправдала при-мену §-а 71 к. з.* (Кппа бр. 214/36 од 21. јануара 1937. г.)

Округни суд у Н. С. као кодонски суд прогласио је својом пресудом бр. Кзп. 1230/1935 од 12. новембра 1936. год. кривим П. Д. што је у С. 7. новембра 1935 год. багремовим огранком око 65. см. дугим на најдебљем месту промера дво-динарке, ударио по глави Д. Ј. и нанео му повреду лаке природе на потиљку главе 4 $\frac{1}{2}$ см. дуг расцеп ткива коже, са јамом коже до кости на левом крају расцепа, што је дакле другом нанео повреду лаке природе, чиме је учинио преступ против тела означен и квалификован по §-у 181 од. 1. к. з.

Па га суд због тога осуђује по § 181 од. 1. к. з. обзиром на §§-а 70 и 74 к. з. на казну затвора у трајању од једног месеца.

Приликом одмеравања казне, суд је узео за почетну врсту казне другоредну казну затвора, јер сматра, да изјава оптуженог, да је у непријатељству, а поред тога и његова изјава приликом напада на оштећеног „хотеш да ти ја платим“, јасно показује, да је оптужени дело починио из обести и крајње самовоље, а то одаје зао карактер учиница; па доследно томе казну одмерио, обзиром и на уважену олакшицу само напштост.

Противу ове пресуде уложили су призиве Д. Т. због благе казне и квалификације дела противно оптужби а опт. П. Д. и бранилац му 1) због повреде

материјалног закона из §-а 337 бр. 1. б. к. п. јер да првостепени суд није узео у обзир пијанство као околност која искључује кривицу; 2) због повреде материјалног закона из § 337 бр. 2. к. п. због погрешне квалификације дела; 3) због одлуке суда о кривици, јер да је оптужени без своје кривице био изазват од стране оштећеног; 4) због непримене § 71 т. 5. к. з. и превисоке казне и најзад 5) због непримене §-а 65 к. з.

По овоме је Апелациони суд призиве Д. Т., опт. П. Д. и браниоца му на основу § 398 од. 2. к. п. као очигледно неосноване одбацио са доле наведених разлога.

Апелациони суд разматрајући списе поводом уложених призива претходно је нашао да нема повреде материјалног закона из §-а 387 бр. 1. б. к. п. јер је обзиром на установљено чињенично стање, првостепени суд правилно поступио када напито стање оптуженика није узео у обзир као околност, која искључује кривицу, већ га узео само као олакшавну околност, пошто оптужени није био толико пијан, да услед пијанства није могао схватити природу и значај свога почињеног кривичног дела.

За овим је Апелациони суд примио чињенично стање установљено по првостепеном суду, које одговара подацима и доказима главног претреса.

По том чињеничном стању првостепени суд је правилно установио кривицу оптуженог и дело му по закону квалификовао, те разлоге које у том погледу наводи пресуда првостепеног суда, усваја и овај суд.

Што се тиче одмеравања казне Апелациони суд је нашао усвајајући олакшавну околност напитост, коју је једино и установио првостепени суд, да је првостепени суд правилно поступио, када оптуженом није применио § 71 тач. 5. к. з. јер призната олакшица не оправдава примену тог законског прописа, па доследно томе и казну оптуженоме правилно одмерно, те разлоге које у том погледу наводи пресуда првостепеног суда усваја и овај суд.

У погледу пак одлагања извршења изречене казне, Апелациони суд је нашао да је првостепени суд правилно поступио, када извршење изречене казне није одложио на основу § 65 к. з., јер оптужени пред судом није потпуно и искрено своје дело признао, а уз то не предлужи ни незнатност учињеног дела обзиром на величину повреде.

Према томе нема повреде материјалног закона како то истиче оптужба и одбрана.

Апелациони суд је у смислу 2. од. §-а 398 к. п. нашао призив неоснованим, па је стога ваљало у седници донети решење којим се призови као очигледно неосновани одбацују.

24. — *Оштећени који се у шоку кривичног поступка није придружио истоме ради остварења свога приватног правног потраживања, није стекао својства приватног учесника.* (Копа бр. 22/37. од 21. јануара 1937. год.)

Апелациони суд у Новом Саду решава да оптужби нема места и кривично поступање обуставља на основу тач. 3. §-а 208 к. п.

Трошкове кривичног поступка у смислу §-а 311 бр. 2. к. п. сноси оштећен П. Н. из Н. С. са доле наведених разлога:

По одбачају кривичне пријаве од стране Д. Т. у Н. С. решењем бр. КК 26/936 преузео је гоњење оштећени П. Н. и подигао оптужницу противу Н. Ј., оптужујући га, зато што је неустановљеног дана у Н. С. на својој молби упућеној Градској Поглаварству у Н. С., која је у истом заведена под бр. 70429/935 г., а којом је тражио издавање грађевне дозволе, да може на својој кући у ул. Луја Барта 78 у месту прозора отворити врата, на истој потписао као одговорног мајстора оштећеног без његовог одобрења, па тако начињену молбу употребио и на основу исте добио тражену дозволу, којом је оштећени учињен одговорним за тај рад, дакле начинио лажну домаћу исправу у намери, да се као права употреби, па ју је као такву знајући да је лажна употребио чиме да је починио дело из §-а 214 од. 1. и 2. к. з.

Апелациони суд разматрајући списе поводом уложених приговора установио је, да је оштећени П. Н. истина у току кривичног поступка означио износ свога приватног правног потраживања, али се није придружио кривичном поступку ради остварења истог, услед чега се по § 6 од. 7 к. п. не може сматрати приватним учесником.

Како се пак у предметном случају ради о делима, која се гоне по службеној дужности, а држ. тужалац је пријаву одбацио, гоњење може преузети и оп-

www.univerzitet-ska.com
 УНИВЕРЗИТЕТСКА
 туживцу подићи по § 53 к. п. само приватни учесник, те обзиром да оштећени према напред изложеном није приватни учесник, то у конкретном случају нема захтева овлашћеног тужиоца, услед чега је ваљало одлучити, да оптужби нема места и кривично поступање обуставити на основу §-а 208 бр. 3. к. п.

25.— *Добровољна исплата досуђене накнаде иштете од стране осуђеног није разлог за ванредно ублажавање казне из §-а 430 к. п.* (Кво бр. 90/36 од 29. децембра 1936. год.)

Апелациони суд у Н. Саду предлог Окружног суда у С. за ублажавање казне одбацује са доле наведених разлога.

Осуђени П. М. молио је ублажавање правоснажно изречене казне пресудом одељења Б. Београдског Касационог суда Кре 27/1936 год. пошто је оштећеника намирио, т. ј. по правоћности накнадио му штету у 4650 динара.

Окружни суд је ставио предлог, да се казна ублажи прихватајући разлоге молиоца.

Апелациони суд разматрајући списе нашао је, да наведени разлог добровољна накнада досуђене штете оштећеном, без икаквих егзекутивних мера, не може послужити као ублажавни разлог, јер је осуђен на плаћање износа од 4650 дин. обавезан у смислу § 297 к. п. пресудом првостепеног суда, те је накнадом ове штете осуђени само поступио по осуди, а добровољни поступак осуђеног у погледу намиравања тога износа је од користи њему самом, јер је на тај начин избегао плаћање егзекутивних трошкова, према чему о каквој добровољној накнади штете, као ублажавном разлогу у предметном случају не може бити речи, услед чега је Апелациони суд на основу §-а 430 од. 3. и 4. к. п. морао одбацити предлог Окружног суда у С.

Застарелости права општине за наплату утрошене воде.

Тужилац Поглаварство града Београда тужбом својом П-6709/35 од 26 септембра 1935 год., тужило је туженога В. Т. што је као ранији сопственик имања у Београду остао дужан тужиоцу за утрошену воду у 1930 и првом полугођу 1931 год. суму од Дин. 2195.20 а према решењу општ. суда бр. 41588. По овоме решењу дужник је исплатио у два маха по 500 дин. и то 16-И-932 и 12-В-932 г. За суму од 1195,20 са 6% интереса почев од I-VIII-931 год. овом га тужбом сада тужи. Тужилац је истакао приговор застарелости, и предложио да се тужилац одбије од свога тражења.

Срески суд за град Београд осудио је туженика по тужбеном тражењу налазећи да су приговори о застари неумесни. Међутим, Окружни суд за град Београд, као позивни суд својом пресудом П-176/36 од 11-V-936 преиначио је ову пресуду и тужиоца одбио од свога тражења налазећи да је наступила застарелост из § 928 д. г. з. јер је од последњег дужниковог давања протекло више од 3 год. и да се овде не може применити § 931 г. з. пошто се општина не појављује као јавна власт већ као приватни предузетник.

Заст. туж. стране у својој ревизији напада пресуду позивног суда јер се на застарелост овог потраживања има применити чл. 33 зак. о таксама или § 931 г. з. или § 930 а г. з. а никако § 928 д. г. з.

Разматрајући ову ревизију Касациони суд у Београду у своме I већу донео је пресуду Рев. бр. 137/37 од 10-И-937 г. којом уважава ревизију, преиначује пресуду позивног суда и изриче да тужени Т. В. плати тужиоцу 1195.20 дин. главног дуга са 6% интереса од дана поднете тужбе до наплате, са следећих разлога:

„Погрешно је позивни суд кад је на застарелост применио § 928 д. г. зак. јер се дуг за воду има третирати као такса те се и на застарелост има применити чл. 33 зак. о таксама. Према томе, пошто је тужба поднета 26-IX-936 год. а тужени престао са плаћањем за утрошену воду 12-V-932 г. то тужиоцево тражење у см. чл. 33 зак. о таксама у в. § 945 г. з. није застарело, те је тужени дужан платити тужилачкој страни дуг са 6% интереса од дана поднете тужбе § 601 г. з.“

(У Архиву од септембра месеца 1936 г. изашао је чланак судије *Dr. Адама Лазаревића* поводом примене застарелости за наплату електричне струје. У томе чланку приказано је да је и Срески суд за град Београд па и Окружни као позивни применио пропис § 928 д. г. з. за застарелост права општине на наплату електричне струје, те из тога изводи закључак да се и на наплату водоводне таксе има применити § 928 д. г. з.)

Застарелост потраживања инжињера за њихов рад.

У правној ствари Ј. А. инжињера противу Р. К. тужилац је у тужби П-5090/35 од 13 јуна 1935 г. поднетој Среском суду за град Београд преставио следеће: да је туженику у априлу 1932 г. уредио башту око његове виле и да му је поднео рачун месеца јула 1932 г. али да му је тужени остао дужан извесну суму за коју га сада тужи. Тужени је истакао приговор застарелости.

Пресудом Ср. суда за град Београд осуђен је тужилац по тужби, налазећи да нема места застарелости јер да је тужилац извршио овај посао — уређење баште, као инжињер агрономије а не као трговац.

Ову пресуду потврдио је Окр. суд за град Београд а у својим разлозима навео је да за застарелост овог потраживања важи пропис § 928 ж. г. з. јер је тужилац уредио туженику врт као инжињер агрономије. Даље је навео да нема места примени § 928 б. г. з. на који се тужени позвао јер дуг не потиче од давања еспапа већ из уговора о предузимачком раду.

Касациони суд у Београду пресудом својом Рев. Бр. 335/37 од 12-III-1937 г. није уважио изјављену ревизију туженика већ је потврдио пресуду позивнога суда. Поред осталих разлога Касациони суд налази:

„Неоснован је и ревизијски разлог о погрешној правној оцени спорне ствари — § 597 т. 4 грп. јер је правилно позивни суд узео да тужбени захтев застарела у року од 24 год. пошто се кратке застарелости из § 928 грађ. зак. као изузетци од опште застарелости не могу аналогичнојм распростирати и на потраживања награда инжињера за њихов рад, кад таква застарелост изрично није предвиђена. Само је погрешно суд ову застарелост засновао на § 928 ж. у месту на пропису § 930 а. г. з. који предвиђа општу застарелост.“

Драг. Герасимовић,
судија Среског суда за град Београд.

Кад је депонент, полагајући спорну суму у депозит за рачун повериоца, изјавио, да му се она може издати кад судском пресудом докаже своју шражбину, па доцније одустане од тога услова, остали повериоци депонентови нису могли ни пре тога одустанка стећи право залогe на депозиту.

За обезбеду дуга фирме К. положио је Д. у депозит код трговачког суда 16. јуна 1931. год. суму од 46.316.500 дин. по стим, да се та сума исплати поверилачкој фирми, кад ова докаже извршном судском пресудом да јој је депонент Д. горњу суму заиста утајио. Решењем Среског суда за град Београд од 10. маја 1933. год. одобрена је забрана на горњи депозит за обезбеду дуга тужиоцу М., који је после овога на дан 4. октобра 1933. год. тражио отварање стечаја депоненту Д., које је отварање одобрено тек 15. марта 1934. год. Међутим 11. децембра 1933. год. на саслушању код Трговачког суда депонент Д. је одобрио, да се поменути депозит исплати фирми К. за чију је рачун и положен, и без вођења спора, за које је издавање било условљено. Сматрајући да је дужник Д. имао право својине на депонованој суми све до 4. октобра 1933. год. кад је тражено отварање стечаја, тужилац М. налази, да је својом забраном стекао залогу на овај депозит и да је фирма К. за чију је рачун исти био положен, изгубила право на депоновани новац недоказивањем своје тражбине према депоненту, како је он то био условио при подизању новца код суда. Зато тражи да му се призна прече право наплате из овог депозита од фирме К.

Тужена пак фирма К. навела је, да је она самим актом полагања новца у депозит од стране дужника Д. на дан 16-VI-1931. год. којим је дужник Д. хтео да обезбеди фирму за утајену јој суму, а који је акт по датуму старији од забране тужиоца, стекао залогу на депонованом новцу, а изјавом пак дужником на саслушању од 11-XII-1933. г. којом је одобрио да се депозит изда туженој фирми без спора, стекла је и право својине на исти.

Окружни суд за град Београд пресудом од 8. маја 1936. год. По-184/35/6 одбио је тужбени захтев. Суд је у својим разлозима нашао да је право тужене фирме К. да се из спорног депозита наплати пре тужиоца М. доказано тиме, што је дужник Д. положио новац у депозит за рачун тужене фирме пре него што је тужилац М. ставио забрану на исти за обезбеду своје тражбине а уз то је дужник доцније одобрио издавање депозита туженој фирми. Београдски Апелациони суд није уважио позив тужилачке стране, већ је потврдио пресуду Окружног суда, налазећи да је иста правилна. Касациони суд потврдио је пресуду позивног суда.

Касациони суд је нашао, да је без утицаја на решење спорног питања чињеница, што је депозит конституисан од стране дужника у корист тужене фирме а забрана на исти стављена по судској одлуци у корист тужиоца. Ово с'тога, што је поменута забрана стављена на новац, који није био неограничена својина депонента у моменту стављања забране т. ј. на дан 10. маја 1933. год. с обзиром на то, да је депозит конституисан за рачун тужене фирме, којој се има предати, и ако под извесним условима, пошто је депонент од тога услова доцније одустао. Примени § 322 грађ. зак., по нахођењу Касационог суда, овде нема места, јер је спорна сума положена код суда пре стављене забране тужниочеве на исти депозит а дужник је могао доцније одустати од услова; под којим је депозит имао да се преда туженој фирми, и та његова накнадна изјава у ствари представља поравнање између фирме и дужника Д. Фирма је могла и сама увек одустати од кривичне тужбе за утају противу Д., због које је утаје и положен новац. Разлагања у ревизији тужиоца, да је његова забрана стављена на депозит дужника Д. као на његову својину за дуговање према тужиоцу а да је прече право тужене фирме на спорни депозит ускраћено тиме, што депонент Д. није осуђен за утају извршену према фирми, Касациони суд је нашао да су неумесна и да не представљају недостатак поступка, нити повреду из тач. 2. § 597 гр.п.п. пошто су и први и други суд правилно нашли да је дужник Д. могао одобрити на свом саслушању од 11-ХП-1933. г. да се депонована сума преда фирми К. за чији је рачун и положена и то пре забране тужниочеве. Навод пак ревидента о повреди прописа § 597. тач. 4. гр.п.п. због погрешне правне оцене, која би се састојала у томе, што је депонент условио издавање депозита туженој фирми, који услов није јој обезбедио ни својину ни залогу, Касациони суд такође је одбацио, налазећи, да је призиви суд правилно схватио природу тужбеног захтева и при том правилно протумачио и применио материјалне — правне прописе, који регулишу постојање залогов.

Пресуда I грађ. већа од 18-V-1937. г. Рев. бр. 708/37.

У овом је смислу и одлука Опште Седнице Касационог суда од 25. јуна 1934. год. Рев. Бр. 78/34.

Сличан случај расправљен је одлуком II одељења Касационог суда у Београду од 18-X-1933. год. Бр. 6615. Дужник је депоновао код суда означену суму новца за приватног тужиоца с тим, да му се она изда, кад буде доказао своје право на њу. Приватни тужилац, као поверилац по овоме депозиту био је од стране суда упућен на спор ради доказивања свога права на исти, али га није повео. У међувремену други поверилац је ставио забрану на депозит за обезбеду своје тражбине, па је, по истеку рока за вођење парнице, на коју је био упућен први поверилац, тражио да му се депозит изда, као слободан. Први суд је донео решење, којим је овог другог повериоца, као слабијег у праву, упутно на парницу противу првог повериоца ради доказивања пречег права наплате из спорног депозита. Међутим Касациони суд горњим својим примелбама Бр. 6615/33. поништио је поменуто решење Првостепеног суда, налазећи да депоновани новац остаје својина депонентова све дотле док први поверилац, за чији је рачун депозит положен, не докаже своје право на исти, према чему је други поверилац могао стећи залогу на депоновану суму, као својину дужникову (депонентову), те је он јачи у праву од првог повериоца. Из ове одлуке види се, да и Касациони суд стоји на гледишту, да код правних послова под одложним условом, овлашћено лице не стиче никакво право док се услов не испуни, те се трећа лица за то време могу обезбеђивати на спорној ствари. Следствено, мислимо да би трећа лица могла стећи и право својине на истој, будући да обезвно лице остаје за цело време, до испуњења услова, сопственик ствари.

Спорно је пак, да ли испуњење услова за који је везано право овлашћеног лица има повратно дејство т. ј. да ли је оно то право стекло од дана закљученог правног посла или тек од момента кад је постављени услов испуњен. Од решења тога питања, наравно, зависе права следећих лица, која би, евентуално, била конституисана у међувремену, као што је овде случај. У овим двома одлукама Касационог суда, које смо напред изнели, суд је стао на гледиште да испуњење услова има повратно дејство.

Тит. М. Ивановић,

секретар Касационог суда у Београду.

Код послова на отплату, и ма да је уговорена специјална надлежност било кога суда, ипак се не може заснивати надлежност према купцу, који има своје пребивалиште у нашој држави, на месној надлежности по месту испуњења — § 85. гр. п. п. или на уговореној месној надлежности — § 101 гр. п. п. ако посао у питању није и за купца трговачки посао. — чл. 20 Увод. закона у нови Гр. пар. посш.

Тужилачка страна тужбом својом наводи: да је пресудом Сталног Избраног Суда Тргов. Коморе у Београду Бр. 202 од 12-1-34 год. осуђена да плати у овом спору туженој страни 17.000—дин. дуга са интересом и трошковима. Ову пресуду избраног суда тужилац побија са разлога из тач. 7 § 691 гр. п. п. јер се противи принудним правним прописима, а нарочито чл. 20 увод. зак. у н. гр. п. п. Правни посао у овоме случају састојао се из куповине телиха на отплату, па пошто је тужилачка страна у овоме спору — купац нетрговац, а према закључници посао је склопљен у Љубљани — то је предложио да се нападнута пресуда Сталног Избраног Суда Трг. Коморе поништи.

Тужена страна у своме одговору навела је да се § 101 гр. п. п. на који се позива чл. 20 увод. зак. односи само на редовне судове I степена, а не и на избране судове, на које се односе §§ 672-695 гр. п. п.

По оцени чињеничког стања Београдски Трговачки суд пресудом својом По-1033/36 усвојио је тужбени захтев и поништио пресуду Сталног Избраног Суда Трговачке Коморе у Београду пошто је нашао да према пропису чл. 20 увод. зак. у погледу трајбина из послова на отплату надлежност се према купцу, који има пребивалиште у нашој држави не може оснивати на прописима § 85 гр. п. п. (надлежност по месту испуњења уговора) и § 101 гр. п. п. (надлежност уговорена) сем у случају ако је посао за купца трговачки посао. Осем овога суд је нашао да се овим прописом забрањује свако уговарање месне надлежности у случају послова на отплату, без обзира на то да ли се уговара надлежност кога стварно надлежног редовног суда или надлежност кога избраног суда, с тим да је овај пропис чл. 20 увод. зак. принудног карактера и да се због тога не може мењати вољом странака.

На ову пресуду изјавио је тужени позив побијајући исту у целости са разлога што се у смислу чл. 20 увод. зак. не може уговорити код отплатних послова надлежност судова на основу §§ 85 и 101 гр. п. п. ван места боравка купца, али да не забрањује уговарања надлежности код ових послова на основу § 672 гр. п. п. као што је овде случај.

Призивни суд пресудом својом Пл. бр. 1440/36 ценећи побијану пресуду и ове призивне наводе, нашао је: да је побијена пресуда на закону основана и да су неосновани призивни наводи, јер се по нахођењу Апелационог суда као што је правилно нашао и први суд, пропис чл. 20 увод. зак. односи како на редовне судове, тако и на све остале, јер када се пропис чл. 20 увод. зак. не би односио и на избране судове значило би да је њима дат већи значај и да им се поклања више вере, што не би било у духу са прописима по којима су одлуке изабраних судова потчињене оцени редовних судова.

Да је исто тако неосновано позивање призиваоца у овом случају на примену и важност прописа § 672 гр. п. п. који се односи само на састав суда, својство и број изабраних судија, а не и на надлежност у погледу на врсту послова. Са ових разлога призив није уважен а побијена пресуда потврђена.

Противу овакве пресуде призивног суда тужени је уложио ревизију у главном са истих разлога као и у призиву, истичући повреду из тач. 2 и 4 § 597 гр. п. п.

Касациони суд ценећи изнете ревизијске наводе, пресудом својом Рев. 417/37-1 од 29 марта 1937 год. неуважавајући ревизију туженика потврдио је призивну пресуду наводећи:

Туженик у својој ревизији истиче погрешну правну оцену призивног суда у томе, што је призивни суд погрешно нашао да се на спорни случај има применити чл. 20 увод. зак. у грађ. парн. пост. већ да се је исти имао расправити на основу чл. 42 увод. зак. у гр. п. п. пред изабраним судом по прописима старог поступка, пошто је тужба предата изабраном суду 20 децембра 1933 год. пре ступања на снагу новог грађанског поступка.

Ценећи овај ревизијски навод Касациони суд налази да је исти неоснован и да не стоји погрешна правна оцена призивног суда са разлога: што је призивни суд правилно нашао да је одговор на тужбу предат 2 фебруара 1934 год. да примени чл. 20 увод. зак. у гр. п. п. у овом случају има места, јер се чл. 20 увод. зак. односи на спорове из послова на отплату ако посао у питању према купцу није трговачке природе, док се чл. 42 истог закона односи на случајеве судске над-

дежности у опште, за спорове који су у току приликом ступања на снагу новог грађ. пар. поступка, а који се по чл. 36 став. 2 и 3 чл. 37 или чл. 38 имају свршити по прописима новог грађ. парн. поступка.

Према овоме чл. 20 и чл. 42 увод. закона узајамно се не искључују, нити сукобљавају, јер чл. 20 нормира једно специјално питање и забрањује уговарање надлежности према купцу нетрговцу код послова на отплату, док чл. 42 регулише питање надлежности код спорова у опште, који су у току приликом ступања на снагу новог грађ. парн. поступка.

Па како је пропис § 20. увод. зак. који се у овом случају има применити, принудног карактера и забрањује код послова на отплату уговарање надлежности коју предвиђа §§ 85 и 101 гр. п. п., то и уговорена месна надлежност изабраног суда, у овом случају нема правне важности за купца.

Стога у оваком схватању позивног суда, по оцени Касационог суда не стоји погрешна правна оцена позивног суда, нити ревизијски разлог из тач. 4 § 597 гр. п. п.

Тако исто нетачан је ревизијски навод да се пропис чл. 20 увод. зак. у гр. п. п. не односи и на изабране судове, већ само на редовне са разлога: што је пропис чл. 20 увод. зак. општег карактера и принудне природе и исти има шири значај, те се према томе има примењивати код свих судова. Јер је циљ овога прописа да се економски слабији купци који купују на отплату, заштите тиме што ће на случај неиспуњења уговора о купо-продаји бити тужени код судова надлежних по њиховом домицилу — § 61 и § 62 гр. п. п., па се према томе чл. 20 увод. зак. односи не само на редовне већ и на изабране судове у оним случајевима у којима би се уговором о изабраном суду стварно дошло до месне надлежности која се је хтела да спречи одредбом чл. 20 увод. зак. као што су правилно нашли први и позивни суд. С тога, по оцени Касационог суда, у оваком схватању позивног суда не стоји погрешна правна оцена, нити ревизијски разлог из тач. 4 § 597 гр. п. п.

Ревизијски навод о недостатку поступка позивног суда, који би се састојао у томе што је позивни суд пропустио да у опште цени позивни навод под 3. неоснован је са разлога што се из нападнуте пресуде позивног суда види, да је исти био предмет оцене позивног суда и истовремено оцењен са позивним наводима под 2, и правилно нађено да примени чл. 20 ув. зак. има места. По нахођењу Касационог суда пропис чл. 4 тач. 20 и чл. 5 увод. зак. на које ревизија указује, са спорним случајем немају никакве везе, пошто исти предвиђају расправљање сасвим друге материје. Према томе у овом и нема недостатка поступка, нити ревизијског разлога из тач. 2 § 597 гр. п. п.

Исто тако, по оцени Касационог суда, неоснован је ревизијски навод да је позивни суд једнострано оценио пропис § 672 гр. п. п. наставши да се исти не односи на овај случај, са разлога што је позивни суд правилно нашао да примени § 672 гр. п. п. нема места, јер је чланом 20 увод. зак. специјално за случајеве као што је спорни, предвиђена у корист купца нетрговца на отплату надлежност по месту његовог домицила.

Ревизијски навод о одлуци позивног суда о парничним трошковима недопуштен је у смислу § 622 од 1 гр. п. п. јер се одлука другостепеног суда о парничним трошковима не може нападати.

Стога је Касациони суд на основу § 593 гр. п. п. одлучио као у диспозитиву.

Одлука о трошковима заснива се на пропису § 143 гр. п. п.

Радмила Ј. Маринковић,

секретар Касационог суда у Београду.

Примени прописа § 932 грађ. зак., који предвиђа двоструки број година застарелости има места само у случају ако би се господар имања без своје кривице налазио ван ошацине. (Пресуда Касационог суда у Београду од 30 октобра 1936 год. Рев. 1271).

У правној ствари тужиоца Ж. С. противу туженика Ж. С., због права наслеђа, Срески суд у Великом Градишту пресудом од 5 марта 1936 год. П 117/35 одбио је тужиоца од тужбеног захтева због застарелости, са разлога:

„Тужилац излаже стање ствари и наводи да су он и тужени Ж. синови Кузманови. По смрти оца нам К. ја и тужени Ж., као браћа остали смо неподељени на очевини. После моје регрутације ја сам прешао у Мађарску и тамо сам

живео до краја рата, а целокупно имање нашег оца пок. К. радио је мој брат Ж. који је целокупну нашу очевину уписао је у земљишним књигама на своје име.

Како се сведоцима утврђује да је сво имање наша очевина, а поднетим изводом да сам и ја син пок. К. то предлажем да се пресуди да сам ја сувласник једне половине свег спорног имања.

Тужени Ж. не признаје тужбени захтев и изјављује да је исти застарео с обзиром на то што тужилац, како сам каже у тужби, за 50 година није вршио никакво власничко право на спорно имање.

Проведен је доказни поступак испитом сведока, резултат чега је изложен у записнику од 5 марта 1936 год.

Обзиром на признање тужиоца — § 362 г.п.п. и изјаве свих сведока којима је суд покљонио пуну веру — §§ 368 и 423 г.п.п. — суд је утврдио да тужилац заиста није кроз пуних 50 година вршио никакво власничко право над спорним имањем.

Суд је узевши да је право посести наслеђена добра и после тога права истога уживати - стварно право у смислу § 197 г. з. и да према томе нема места примени § 925 г. з. него да се у конкретном случају морају применити прописи §§ 922, 929 и 930а) г. з. морао приговор застарелости уважити, а по томе и тужбени захтев одбити“.

По призиву тужиоца, Окружни суд у Пожаревцу од 18 јуна 1936 год. Пл. 310/36, потврдио је пресуду Среског суда, налазећи, да наводи уложеног призива не стоје, већ да су разлози побијане пресуде правилни и на закону основани.

По ревизији тужиоца, Касациони суд у Београду пресудом од 30 октобра 1926 год. Рев. 1271, потврдио је пресуду Окружног суда, са разлога:

„Испитујући пресуду призивног суда у смислу § 598 гр. парн. пост. поводом ревизије тужиоца, Касациони суд је нашао:

Ревизијом се напада призивна пресуда са разлога погрешне правне оцене — т. 4. § 597 гр.п.п. јер су оба суда наша да је његово право наслеђа по §§ 922, 929 и 930 а) грађ. зак. застарело, а право наслеђа је лично, а не стварно право и као такво у опште не може застарети, по § 925 г. з.

Сем тога ако би се и претпоставило да је наследно право стварно право и да као такво може застарети ипак су пресуде оба суда погрешне, јер судови нису ценили утврђену чињеницу да је тужилац за критично време био ван отаџбини — § 932 грађ. зак. и што су тужилац и тужени као синови пок. К. на равне части наследили његово имање и пошто се нису делили постали су смесничари, — а по § 934. грађ. зак. право на деобу заједничке ствари не застарела.

Оцењујући ревизионе наводе Касациони суд налази да истакнути ревизијски разлог погрешне правне оцене не стоји, јер је призивни суд усвајајући разлоге првога суда, правилно нашао да је тужбено право на подизање тужбе застарело, по § 930 а) грађ. зак. неупотребом истог за пуних 50 и више година.

Позивају тужиоца на пропис § 932 г. з. нема места, јер се из акта види да је тужилац по ступању у кадар из истога побегла у Мађарску и био тамо више од 50 год. као војни бегунац, те у конкретном случају не може се применити пропис § 932 грађ. зак., који предвиђа за застарелост двоструки број година само у случају ако би се господар имања без своје кривице налазио ван своје отаџбине, што овде није случај, јер се тужилац сам ставио у положај да буде ван отаџбине бегством из војске.

Назад навод ревизије да су смрћу пок. К. тужилац и туженик постали смесничари његовог имања и да смесничарска имовина по § 934 грађ. зак. не може застарети, не може опстати, пошто овде није у питању деоба заједничке смесничке ствари, већ право на наслеђе, још неостварено.“

У радњи адвокатошког приправника што се заступајући имовне интересе извесног лица, није изгубио своју дужност, стоји кривично дело из § 369 крив. зак., а не дело из § 371 крив. зак., који се односи на адвокате а не и на њихове приправнике. (Пресуда Касационог суда у Београду од 3 фебруара 1937 год. Кре 113).

У кривичном предмету противу С. Ђ. адв. приправника, због дела из § 371 крив. зак., Окружни суд у Врању, пресудом од 25 маја 1936 год. Кзп 78, огласио је опт. С. кривим, што је у месецу мају 1932 год. као заменик адвоката В. С., код кога је као адвокатски приправник био и по пуномоћју овога заступао у грађанској парници прив. учесника С. С. противу У. И. примивши пресуду, којом је С. одбијен од тражења, није изјавио правни лек противу исте, зато што

www.ubnibvrsizitetkskavibvlmoteka
 УНИВЕРЗИТЕТСКА ВИБЛИОТЕКА
 Унио од противне стране примио 600 динара да то не учини, чиме није испунио своју дужност и злоупотребио дато овлашћење у намери да себи прибави противправну имовинску корист, чиме је учинио кривично дело оштећења туђих ствари и имовних интереса из § 371 ал. 1 у вези § 369 к. з.

Окружни суд при квалификацији дела нашао је, да у радњи опт. С. постоје сви битни елементи дела из § 371 к. з., јер се он у овој ствари појавио пред судом не као обичан пуномоћник, већ као адвокатски приправник у смислу § 26 зак. о адвокатима, да замењује свога принципјала В. С. адвоката.

Поводом ревизије оптуженика, а по службеној дужности, Касациони суд у Београду пресудом од 3 фебруара 1937 год. год. Кре. 113, поништио је пресуду окружног суда и ствар упутио на нови претрес, са разлога:

„Поводом изјављене ревизије оптуженика, Касациони суд је по службеној дужности нашао, да стоји повреда материјалног закона из т. 2, § 337 кр. с. п. у томе, што је окр. суд за ово дело, за које је оптуженога огласио кривим, погрешно применио закон налазећи да стоји дело из § 371 ал. 1 у место § 369 кр. зак., јер оптужени ово дело није учинио као адвокат, нити је у овом својству био, већ је он као једно лице заступао имовне интересе другог лица и као такав злоупотребио и није испунио своју дужност. И како се за ово дело из § 369 ин. фин. кр. зак. предузима гоњење по предлогу, а није утврђено када је прив. учесник сазнао за ово дело и кад је предлог за гоњење поднешен, да би се могла оценити благовременост предлога по закону, — то је по службеној дужности због наведене повреде материјалног закона Касациони суд на основу § 346 т. 2. у в. § 352 од. II кр. с. п. поништио нападнуту пресуду окр. суда и ствар упутио истом суду на нови главни претрес.“

Јован Д. Смиљанић,

секретар Касационог суда у Београду.

ИЗ АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ

Пажња адвокатима поводом неупотребе правних лекова за странку.

Поводом тужби странака због неупотребе правних лекова од стране адвоката — њихових заступника, Комора даје ово

ОБЈАШЊЕЊЕ:

Адвокат није дужан по закону да безусловно употреби правни лек противу судских одлука, нити му у томе погледу, кад он налази да је употреба правног лека неумесна и неоправдана, странка коју заступа може издати обавезан налог за употребу правног лека.

Питање употребе или неупотребе правних лекова ствар је личне оцене адвоката, при којој оцена он узима у обзир природу случаја, правну ситуацију његове странке у односној правној ствари и прописе формалног и материјалног закона. И када адвокат у конкретном случају формира своје правно мишљење да правни лек не треба употребити, он не чини ништа што би било противно дужности његовог звања и његове службе.

Али у таквом случају адвокат је дужан да о томе своје гледишту странку благовремено обавести, да јој саопшти датум рока за употребу правног лека и изложи разлоге зашто сматра да правни лек не треба употребити. Само на тај начин он отклања замерке и приговоре своје странке, која као лаик у питањима ове правне материје може сматрати да је неупотреба правног лека проциштање дужности звања и службе адвоката. Таквим поступком једновремено се штити углед и достојанство адвокатског staleжа у очима лаичког свега.

Комора ће у будуће по тужбама странака извешавати дисциплинске одговорности само оне адвокате, који буду стриктно поступали по овом објашњењу и који о томе поднесу несумњив доказ.

Адвокатска Комора у Београду.

Поводом истакнутог питања о погрешној примени Уредбе о ликвидацији земљорадничких дугова од стране власти, а према одлуци Одбора Коморе од 9. II. 1937. год., Комора је упутила Министру правде овакву преставку:

Комора је од неколицине адвоката примила извештај да полицијске као извршне власти, приликом извршења пресуда понетих по осудама земљорадника на повраћај мираза датог у новцу, примењују Уредбу о ликвидацији земљорадничких дугова, налазећи да повраћај мираза није ништа друго до прост дуговински однос чим је мираз дат пре 20. априла 1932. год., без обзира на чињеницу што је обавеза за повраћај мираза наступила после овог рока.

Како изгледа, оваква пракса заиста није основана, јер мираз није по својој правној природи чист дуговински однос. Много је логичнија пракса, по којој би се Уредба о ликвидацији земљорадничких дугова примењивала само на случајеве, када је у питању обавеза повраћаја мираза наступела пре 10. априла 1932. год., али не и обавеза наступела после овог рока.

Да би пракса била, како на закону основана, тако и једнообразна, Комори је част умолити господина Министра, да изволи прописати обавезно тумачење Уредбе о ликвидацији земљорадничких дугова у вези са истакнутим питањем.

* * *

На ову преставку министарство правде под Бр. 27557 од 23. марта 1937. год. одговорило је актом следеће садржине:

„У вези преставке Адвокатске Коморе Бр. 186 од 9. фебруара 1937. године ради обавезног тумачења Уредбе о ликвидацији земљорадничких дугова у томе смислу да се она примењује само на обавезе на повраћај мираза насталих пре 20. априла 1932. године; Министарству правде част је извести Комору, да по мишљењу Министарства правде нема места аутентичном тумачењу Уредбе у поменутом смислу, пошто су прописи Уредбе у овом питању довољно јасни. Међутим Министарство правде се слаже са мишљењем Адвокатске Коморе у поменутој преставци, да би се на обавезе на повраћај мираза имали применити прописи Уредбе само ако је обавеза на повраћај мираза настала пре 20. априла 1932. год.“

Седница од 5. маја 1937. године:

Уписан у именик адвоката Стојан Продановић са седиштем канцеларије у Београду.

Избрисани из именика адвоката Драгољуб Стабовић из Београда под данашњим а за преузиматеља канцеларије именује се Павле Миљаковић, адв. из Београда, пошто се Стабовић адвокатуре одрекао; Војислав Мишић, адв. из Лазаревац и Миливоје Белимарковић адв. из Београда на основу § 33 став III Зако. о адвокатима.

Уписан у именик адв. приправника Петар Ж. Ненадовић на вежби код Милорада Токмаковића, адв. у Београду са почетком вежбе од 29. априла 1937. године.

Одобрени прелази адв. приправницима; Манојлу Вукобратићу од Васе Тупанџанина код Зденка Вајнера, адв. у Београду и Сави Ракином од Др. Адама Барте код Милоја Арсеновића, адв. у Београду ради продужења приправничке вежбе.

Избрисани из именика адв. приправника: Петар Ресановић под 26. априлом 1937. због ступања у државну службу и Милисав Игњатовић под 6. априлом 1937. због пресељења у другу Комору.

Седница од 12. маја 1937. године:

Одобрен прелаз адв. приправницима: Властимиру Лукћу од Миољуба Мишића код Др. Антонија Михела, адв. у Београду и Светиславу Петковићу из Неготина, од Михаила Лазића код Владимира Вуловића, адв. у Неготину.

Избрисани из именика адв. приправника: Др. Владислав Зента под 31. мартом 1937. год. по одјави принципала и Авлеј Војинов под 1. мартом 1937. год. по одјави принципала.

Седница од 16. маја 1937. године:

Председник Симић отвара седницу у 18 часова и подноси кратак усмен извештај о раду скупштине Савеза Комора, одржане 16. маја 1937. год. у Скопљу. Истиче, пре свега, да су и наше као и остале изасланике појединих Комора колеге из Скопља примили врло срдечно и гостопримљиво.

Рад саме скупштине развијао се нормално по означеном дневном реду. Примљен је годишњи извештај, одобрен буџет, извршен избор председника у личности Боре Л. Јанковића, председника Адв. Коморе у Скопљу, као и осталог час-

ништва. Пошто је досадашњи секретар Савеза са седиштем у Београду Милан Живадиновић дао оставку, на његово место скупштина је изабрала Др. Видана Благојевића, члана нашег Одбора. По том се прешло на читање реферата.

По завршеном реферисању заменика председника наше Коморе Милана Живадиновића, председник скупштине Бора Јанковић саопштио је изасланицима, да се у скупштинској сали налази један полицијски агент. Присуство полицијског агента узнемирило је изасланике и агент је био позват да напусти салу, али је он изјавио да врши дужност по наређењу и показао је акт на коме му је та наредба издата.

Како Савез Адвокатских Комора Краљевине Југославије није основан по прописима Закона о удружењима, зборовима и договорима, већ по Закону о адвокатима, то присуству комесара односно органа полиције у опште по самом закону нема места. Председник скупштине интервенисао је телефоном код шефа полиције односно код Банске Управе и агент је на крају био повучен.

Поводом овога догађаја скупштина је једногласно закључила да се у знак протеста даљи рад прекине и упуте протестни телеграми Министру правде и Др. Милану Стојадиновићу као председнику Конгреса правника и тражи сатисфакција због бесправног нарушења рада једне сталешке аутономне организације, с тим, да ће се, ако потребна санкција изостане адвокати повући из правничких удружења у земљу.

Решено је и питање где ће се одржати идућа годишња скупштина. Ма да је председник Коморе у Подгорици изјавио, да Подгорица није погодна, ипак се није хтело одступити од утврђеног реда, па је одлучено да се идућа годишња скупштина одржи на територији Подгоричке Коморе или у неком погодном оближњем месту. У томе погледу овлашћен је Пословни Одбор да донесе дефинитивну одлуку.

Целокупан рад скупштине Савеза биће приказан у мајском броју Бранича па ће свако са тим радом детаљније моћи да се упозна. Одбор прима на знање извештај председника Симића.

Заменик председника Милан Живадиновић налази да би се требало забавити питањем реферата, који су били стављени на дневни ред скупштине Савеза, па нису саслушани, нити су донете резолуције, услед прекида скупштине. Сматра да су ове теме од важности за адвокатски ред и да се не би смело чекати са доношењем закључка до идуће скупштине, а исто тако налази да би било незгодно сазивати ванредну скупштину Савеза. Предлаже да се покуша сагласност свију Комора о томе: да се реферати упуте Пословном одбору Савеза и да се Одбори комора унапред сагласе са одлукама које Пословни одбор по њима буде донео. У овом смислу требало би да се изјасне и референти. Пословни одбор би по том у виду преставки поднео надлежним телима предлоге и жеље Савеза адв. комора садржане у спремљеним резолуцијама, а у колико се ове резолуције односе на унутрашњи рад Комора, оне би се у виду упуштава доставиле Коморама, сходно чл. 6. Правилника Савеза. Ако се усвоји овај предлог, требало би га доставити свима Коморама на мишљење и одлуку. Предлог би се могао доставити непосредно Коморама или преко председника Савеза.

Одбор прима предлог заменика председника Живадиновића, с тим, да канцеларија Коморе за доставу предлога поступи по алтернативи која јој буде изгледала zgodнија.

* * *

Уписан у именик адвоката Бранко Милићевић са седиштем у Јагодини.

Одобрено Светозару Јовановићу, адв. из Бајине Баште, пресељење у Кос. Митровицу, а за преузиматеља одређен Владета Милетић, адв. из Ужица, с тим да пресељење може извршити одмах по објави одобрења у Службеним Новинама.

Избрисани из именика адвоката: Коста Тимотијевић под данашњим због одрицања и Др. Милан Орељ под 16. мајем 1937. године због смрти, с тим, да се Тимотијевићу преузиматељ не одређује, а пок. Др. Орељу да се одреди Велимир Лукић, адв. из Београда.

Одобрен упис у именик адв. приправника: Александру Јовичићу код Драгољуба М. Ђорђевића, адв. у Београду, са почетком вежбе од 5. маја 1937. године; Душану В. Мартићу на вежби код Михаила Дојчиновића, адв. у Београду са почетком вежбе од 20. маја 1937. године; Рафаилу В. Михаиловићу на вежби код Милована Николића, адв. у Крагујевцу са почетком вежбе од 7. маја 1937. године; Јанку Таховићу на вежби код Ивана Трајковића-Моравца, адв. у Београду са почетком вежбе од 12. маја 1937. године; Михаилу Рафајловићу на вежби код Дра-

гомира Рафајловића, адв. у Београду са почетком вежбе од 23. јануара 1937. год.; Драгиши Лазаревићу на вежби код Милоша Вукадиновића, адв. у Београду са почетком вежбе од 14. маја 1937. год.; Дејану Јанковићу на вежби код Методија Анастасијевића, адв. у Београду са почетком вежбе од 17. маја 1937. год.; Карлу Холендеру на вежби код Драгише Васића, адв. у Београду са почетком вежбе од 7. маја 1937. год.; Др Милосаву Радивовићу на вежби код Јована Прендића, адв. у Београду са почетком вежбе од 15. марта 1937. године и Авдеју Воинову код Глеба Лебедева, адв. у Београду са почетком вежбе од 10. маја 1937. године, под условом да за месец дана, од дана пријема на знање решења, плати уписнину од 300.— динара, с тим, да упис не важи ако уписнину у остављеном року не плати. Избрисан из именика адв. приправника Видо Поповић под 6. априлом 1937. године због ступања у државну службу.

По молби А. Лазаревића, адв. из Пожаревца Бр. 1529/37. којом моли за интервенцију, да судови при преносу имања разматрају интабулационе књиге и старе тзрете, као и да се одлуке судске по одређивању браниоца — § 60. К. П. — саопштавају и окривљенима, — решено је, да се молба преда члану одбора Сими Алкалају на реферат.

По молби Милана Поповића, адв. из Београда Бр. 1627/37. решено је, да предмет држи у евиденцији у досијеу.

Седница од 2. јуна 1937. године:

Одобрен упис у именик адвоката Михаилу Јовановићу са седиштем у Бајиној Башти.

Избрисани из именика адвоката Др. Јаков Албала из Београда под 12. V. 1937. године, због пресељења у Ваљалуку — територија Сарајевске Адвокатске Коморе и Др. Драгомир Петровић бив. адв. из Шапца под 26. јануаром 1937. год. због смрти, с тим, да је за преузиматеља канцеларије пок. Др. Петровића постављен његов син Др. Миодраг Петровић, адв. из Богатића.

Одређен је Михаило Јовановић, адв. из Бајине Баште за преузиматеља канцеларије свога брата Светозара Јовановића на место раније одређеног преузиматеља Владете Милетића, адв. из Ужица.

Одобрен упис у именик адв. приправника: Др. Мовсу Пало на вежби код Др. Радивоја Воркапића, адв. у Београду са почетком вежбе 11. јуна 1937. године; Првославу Вучеровићу на вежби код Стојана Продановића, адв. у Београду са почетком вежбе од 20. маја 1937. године.

Избрисан из именика адв. приправника Миша Р. Трифуновић под 16. августом 1935. год. због ступања у суд на бесплатну вежбу.

Седница од 9. јуна 1937. године:

Одобрен упис у именик адвоката Душану Пешићу-Поповићу са седиштем у Београду.

Уписани у именик адв. приправника: Димитрије Бошковић на вежби код Милорада Токмаковића, адв. у Београду са почетком вежбе од 3. јуна 1937. год.; Миодраг Михаиловић на вежби код Вељка Петровића, адв. у Београду са почетком вежбе од 3. јуна 1937. године.

Одобрен прелаз адв. приправнику Милораду Дивјаку од Драгише Васића код Јосипа Заниновића, адв. у Београду ради продужења приправничке вежбе.

По акту Др. Звонка Розенберга Бр. 1713/37. решено је, да члан Одбора Милорад Павловић извиди стање у Среском суду за град Београд па да се после предузму мере за попуњавање особља и поправку администрације.

Сима Алкалај реферирше по акту Ал. Лазаревића, адв. из Пожаревца Бр. 15029/37. па је решено да се реферат прими.

Др. Видан Благојевић реферирше по питању пуномоћја адвокатских приправника, али се не доноси никаква одлука, већ се предмет задржава у евиденцији.

Седница од 16. јуна 1937. године:

Одобрен упис у именик адвоката Николи Радовановићу са седиштем у Београду.

Уписан у именик адв. приправника Милан Раденковић на вежби код Милана Симића, адв. у Паланци са почетком вежбе од 24. маја 1937. године.

Избрисан из именика адв. приправника Панта Стојковић под 1. маја 1937. године по одјави принципала.

По акту Дисциплинског Већа (Бр. 1809/37.) решено је, да се место Миодрага Живановића коме је услед казне престала почасна дужност члана већа у смислу § 65. ст. II Зак. о адв., кооптира Александар Мартиновић, адв. из Бео-

града, пошто је исти на ужим изборима, после оних који су изабрани, добио највећи број гласова.

По акту Старешине Среског суда за град Београд (Бр. 1803/37.) решено је, да се Старешина умоли, да и адвокатским приправницима на бесплатној вежби даје годишњи одмор као и судјиским приправницима, с тим, да о сваком конкретном случају буде обавештена и Комора.

По акту Савеза Коморе (Бр. 1779/37.) решено је, да се усвоји предлог Загребачке коморе у погледу резолуција, које су се имале донети на скупштини Савеза, као и о начину на који се по њима има решавати на седници Пословног одбора која је заказана за 27. јуни 1937. год. у Београду.

Акт Савеза Комора (Бр. 1801/37.) уз који је достављен записник са скупштине Савеза Комора од 16. V. 1937. у Скопљу прима се на знање.

Претседник Симић саопштава овим поводом, да је из Министарства унутрашњих послова слат чиновник у Скопље, да на лицу места прикупи податке по питању протестних телеграма због прекида рада скупштине. Овај чиновник посетио је претседника Савеза Комора Бору Јанковића у његовој канцеларији и усмено са њим разговарао о инциденту због слања полицијског агента на скупштину Савеза.

У вези са рефератом по предмету тужбе Душана Сандуловића Бр. 1378/37., заменик претседника Милан Живадиновић предлаже да се кроз Бранич пусти једна нотица као улуство како да поступају адвокати при изјавама правних лекова за странке. Смисао ове нотике имао би да буде тај, да је адвокат увек дужан да обавести странку кад прими судску одлуку против које се може употребити правни лек и о томе мора да има доказ, јер Комора неће у будуће примати извињења без доказа.

Седница од 23. јуна 1937. године:

Избрисан је из именика адвоката Светозар Јовановић, адв. из Бајане Баште под 14. јуном 1937. год. због пресељења у Кос. Митровицу — територија Адв. Коморе у Скопљу.

Одобрен је прелаз адв. приправнику Павлу Милићевићу из Јагодине, из канцеларије Косте Вукосављевића у канцеларију Николе Перчевића, адв. у Јагодини.

Претседник Симић саопштава да је данашња седница последња која се држи пред судски распуст. Како је и Одбор Коморе усталио праксу да се за време од 1. јула до 15. августа у години седнице не одржавају, јер чланови Одбора у највећем броју обично нису присутни у Београду, то предлаже да Одбор овласти претседништво да за ово време обавља редовне послове, доноси потребна решења и пуноважно одлучује о свима предметима који у томе времену дођу на решавање.

Одбор једногласно прихвата овај предлог и одлучује, да у времену од данас па до краја судског распуста претседништво Коморе обавља све послове, доноси потребна решења и пуноважно одлучује по свима предметима који дођу на решавање.

Претседник саопштава, да је примио писмо од Одбора за послове овогодишње изложбе у Паризу, који послује у Београду при Француском посланству у коме се саопштава да је од 16. XII. пр. год. обавештена југословенска влада о међународном конгресу за приватно право који ће се одржати од 19.—24. VII. тек. год. у Паризу и позвана сва правничка друштва да на њему узму учешћа. Међутим да никакав одговор нису примили. Пита се даље да ли је Комора о томе обавештена и да ли ће учествовати. Како је члан Одбора г. Др. Вилян Благојевић од стране приређивача овога Конгреса лично позван да учествује, па је и један од кореферената по једној тачки дневног реда, то предлаже:

Да се овласти г. Др. Видан Благојевић да на овом Конгресу представља и Адвокатску Комору у Београду и да му се о томе изда писмено овлашћење.

Одбор једногласно прихвата овај предлог.

Претседник најзад саопштава, да је примио позив да учествује на Conférence Internationale која ће се одржати 10. и 11. VII. т. г. у Паризу и да је претседништво ове конференције одговорио да му је то немогуће, пожелевши у име Адвокатске Коморе у Београду успешан и плодан рад.

Потом претседник обавештава Одбор о стању ствари по питању прекида скупштине Савеза Адв. Комора у Скопљу и седници Пословног одбора која је требала да се одржи 27. VI. т. г. у Београду да реши да ли ће се адвокати, сходно закључку скупштине Савеза, повлачити из правничких удружења и са-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

радње у Конгресу правника. Та одлука зависи од тога да ли је поступљено према протесту Савеза и дато задовољење или није.

Саопштава да је у друштву са замеником председника г. Живадиновићем и секретаром Савеза г. Др. В. Благојевићем био код г. Министра правде, који га је после дуже дискусије, овластио да на седници пословног одбора у његово име изјави: да он као Министар правде жали што се то у Скопљу догодило и да осуђује такав поступак. Рекао је да то може и писмено Савезу потврдити.

Председник Савеза г. Ђ. Јанковић известио је писмом, да је г. Бан Вардарске бановине одредио инспектора г. Др. Виљезма Даута, који је ствар испитивао, обавештавао се и код њега, али да незна за резултат ових извиђаја. У другом писму (од 22. VI. т. г.) г. председник Савеза извештава, да му је г. Бан рекао, да је ствар извидео и утврдио, да има кривице или до шефа опште полиције или до шефа агената, али да се они у својим исказима не слажу.

Види се да је по овоме ипак нешто рађено, али Савез о томе званично није примио никако обавештење. Председник Савеза зато жели да се седница пословног одбора одложи и сачека овај резултат, а исто тако да он председник Симић и секретар Савеза Благојевић посете г. председника владе и пожуре решења по овој ствари.

После дуже дискусије једногласно је констатовано, да се на седницу Пословног одбора дуго не може чекати и да ће Комора у Београду безусловно поступити по одлуци скупштине Савеза ако се никакво задовољење не буде добило.

САДРЖАЈ ПРАВНИХ ЧАСОПИСА

Б р а н и ч ће доносити садржаје свих правних часописа код нас.

Архив за правне и друштвене науке, орган Београдског правног факултета. Уредник *Др. Михаило Илић*.

Садржај бр. 4. књ. XXXIV. за мај 1937. год.:

Чланице: Др. Евгеније Спекторски: Декартов утицај на друштвене науке; Др. Иво Полић: Штампна, јавност и судови; Др. Данило Ј. Данаћ: Француска револуција и парламентарни режим; Др. Вићан О. Благојевић: Деламична извршност грађанских пресуда; Др. Гојко Грђић: Теорија куповне снаге; Милан К. Ивановић: Питање „редовних дажбина“ у царинском кривичном праву. — Парламентарна хроника од Др. Лазе М. Костића. — Међународно-правна хроника од Др. Илије Пржића. — Административна хроника од Драгаша Ђ. Денковића. — Судска хроника од Др. Драг. Аранђеловића, Др. Радоја Вукчевића, Тих. М. Ивановића, Јов. Д. Смиланића, Ивана Д. Петковића, Леона М. Амара, Миленка Т. Михаиловића и Јована Д. Смиланића. — Итд.

Југословенски економист. Главни уредник *Др. Душан М. Панчић*.

Садржај бр. 5. Год. II. за мај 1937. год.:

Г. Курило: Планови немачких научника о финансиској реформи; Момчило Ј. Ђорђевић: Банкарско монетарна криза Европе. — Привредни и друштвени живот. — Преглед штампе. — И т. д.

Мјесечник, гласило Правничког друштва у Загребу. Уредници: *Др. Едо Ловрић* и *Др. Иво Полић*.

Садржај бр. 5. Год. LXIII. за мај 1937. год.:

Др. Владимир Франолић: Да ли постоји правна и финансијска могућност, да сама држава и њезина привредна подuzeћа плаћају и свачају државне порезе и остале дажбине; Владимир Тимошкин: Замјесивање новчаних казни казнама лишења слободе; Др. В. Доброволни; Надлежност судова у споровима између послодавца и намјештеника; Др. Емил Палуа: Хипотека и привилегији на брод пред узаконјење пројекта поморског трговачког закона. — Оцјене и прикази. — Правосуђе. — И т. д.

Одвјетник, орган Адвокатске коморе у Загребу. Уредник *Др. Иво Полић*.

Садржај бр. 6. Год. XI. за јуни 1937. год.:

Судови добрих и поштених људи; Извјешће о Скупштини Савеза Адв. Комора; О заступању странака по неодвјетницима — реферат Мил. Ж. Живадиновића; Однос одвјетника замјеника према одвјетнику стечајном управитељу; Чему је минимална тарифа?; За усавршење јудикатуре; Из јудикатуре о сталешким питањима. — И т. д.

WWW.UNILIB.Правосуђе, часопис за судску праксу и законодавство. Уредник Стојан Јовановић. Оснивачи, власници и ужи уређивачки одбор: Др. Иво Машјевић, Др. Фердо Чулиновић и Стојан Јовановић.

Садржај бр. 5.—6. Год. VI. за мај—јуни 1937. год.:

Грађанско право: Лаза Урошевић: Предоснова Грађанског законика за Краљевину Југославију; Др. Мирослав Муха: Један школски пример априорног тумачења закона; Сава М. Шапчанин: Неколике примедбе на Предоснову Грађанског законика за Краљевину Југославију; Др. Радован Казимировић: Организација црквених судова на начин, који ће по могућству бити једнообразан у целој православној цркви и састав црквеног казненог поступка; Јовица Б. Мијушковић: Да ли могу и саме матере по § 134. тач. 3. Грађанског закона тражити позаконско своје ванбрачне деце владаоачевом милошћу?; Орестије Путник: Извори облигација. — Кривично право: Др. Боровоје Д. Петковић: Кривична одговорност правних (моралних) лица. — Судије и судство. — Инострано право. — И т. д.

Полиција, часопис за политичко-правну, полицијску, судску и самоуправну праксу. Уредник Ваца Лазаревић и Уређивачки одбор.

Садржај бр. 9.—10. Год. XXIV. за мај 1937. год.:

Чланци и расправе: Лондонско заседање међународне полиције од Владете Милићевића; Ускраћивање издавања, поништавање и одузимање пасоша из разлога полицијске безбедности од Др. Брауна Шулац; Психоанализа и ново кривично законодавство (свршетак) од Јована В. Коштунице; Административни спор противу одлука општинских органа опште природе од Н. Оцокољића; Законско сузбијање скитље од Др. Гудца Еугена; Покушај да се rationae materiae постави разлика између § 167. и § 178. П. к. з. од Душана Мишића; Изјава Др. Едмона Локара поводом анкете коју је повела париска штампа о границама неодговорности код ментално оболелих од Р. Гавриловића; Дужности општине у збрињавању уличне деце од В. Лазаревића; Ка реформи француског дечијег законодавства од Др. Ђорђа В. Годоровића. — Пракса. — И т. д.

ПРЕГЛЕД ЗАКОНОДАВСТВА

Објављеног у Службеним новинама од 19. маја до 5. јуна 1937. год.:
Бр. 111. — XXXIII, од 19. маја 1937. год.:

236) Указ о претварању Државне дворазредне трговачке школе у Дарувару у Државну трговачку академију. — 237) Указ о претварању Државне дворазредне трговачке школе у Карловцу у Државну трговачку академију. — 238) Правилник за извођење плинских гасних инсталација. — 239) Правилник о изради и ношењу Дипломатско-консуларне униформе. — 240) Измене и допуне Правилника о полагању стручног испита за особље државних железница. — 241) Премештај седишта Шумске управе из Нијемца у Оток. — 242) Успостава браника на путним прелазима.

Бр. 112. — XXXIV, од 20. маја 1937. год.:

243) Уредба са законском снагом о риболову и раколову. — 244) Уредба о помоћном особљу и угоститељским радњама. — 245) Уредба о изменама и допунама Уредбе на пословни промет бр. 16100 од 14. марта 1931. са свима доцнијим изменама и допунама. — 246) Уредба са законском снагом о издвајању општине Корај, села Корените општине Забрђанске и села Пиперци општине Драгољевачке из подручја Среског суда у Брчком и о припајању подручју Среског суда у Бијелини. — 247) Уредба о издвајању Општине васиљевачке из подручја Среског суда у Маглају и о припајању подручју Среског суда у Тузли. — 248) Уредба о изменама и допунама списка луксузних предмета уз Уредбу о разрезу и наплати пореза на луксуз О. П. бр. 64914/32 са свима доцнијим изменама и допунама. — 249) Конвенција о уређењу лова на китове. — 250) Оснивање одељка Пореске управе у Прокупљу и Блацу. — 251) Решење Опште седнице Државног савета од 5. фебруара 1937. бр. 2983/37.

Бр. 118. — XXXVI, од 28. маја 1937. год.:

255) Указ о отварању Отправништва послова Краљевине Југославије у Тегерану. — 256) Указ о отварању Генералног консулата Краљевине Југославије у Александрији. — 257) Указ о отварању Генералног консулата Краљевине Југославије у Ротердаму. — 258) Указ о премештању Државне мушке занатске школе из

Цетиња у Подгорицу. — 259) Указ о издвајању села Кути из Општине Бродски Ступник и припајању општини Бебрини. — 260) Уредба са законском снагом о издвајању општине Инђије из подручја Среског суда у Руми и општина Сремске Каменице и Лединаца из подручја Среског суда у Иригу и о припајању подручју Среског суда у Сремским Карловцима. — 261) Аутентично тумачење ст. 8. чл. 2. у вези чл. 54. Уредбе о ликвидацији земљорадничких дугова. — 262) Аутентично тумачење чл. 7. ст. 2. и чл. 8. ст. 1. Уредбе о ликвидацији земљорадничких дугова. — 263) Правилник о сузбијању и угушивању овчих богиња. — 264) Начелно тумачење прописа друге напомене уз Т.бр. 101. Таксене тарифе. — 265) Телефонски саобраћај. — 266) Исправка у Уредби о риболову и раколову.

Бр. 125. — XXXVII, од 5. јуна 1937. год :

267) Указ о премештању седишта Општине лесковачке, из села Лаковице у село Лесковицу. — 268) Указ о преносу седишта Општине накучанске из села Синошевића у Накучане. — 269) Указ да се седеж обчине Прагерско, среза Марибор—десни брег, пренесе из Пригерскога в Чрешњевец. — 270) Указ да се обчина Зг. Кунгота в срезу мариборском—леви брег, Дравске бановине преимањује в обчина Зг. Св. Кунгота. — 271) Указ да се обчина Јуровски дол, в срезу мариборском—леви брег, преименује в обчини Св. Јуриј в Словенских Гориах. — 272) Правилник о употреби и руковању „фонда за извршење уредбе о доделивању Државног шумског земљишта и ликвидацији узурпација у ранијој Босни и Херцеговини. — 223) Пословник о раду отсека за контролу државних прихода. — 274) Решење о извршењу кредита одређеног за издржавање Завода за унапређење спољне трговине. — 275) Допуна Правилника за средње пољопривредне школе. — 276) Аутентично тумачење чл. 14 тач. 12 Уредбе. — 277) Аутентично тумачење чл. 11 тач. 4 Уредбе. — 278) Образовање нове катастарске управе у Дравограду. — 279) Допуна чл. 42 и 43 Правилника о унутрашњој телефонској служби. — 280) Измене у Правилнику о полицији пловидбе Млђународне дунавске комисије. — 281) Оснивање Дирекције шума у Мостару. — 282) Уредба о допуни чл. 10 Уредбе о провађању Закона о лову на територији Приморске баиовине. — 283) Изјаве о начину плаћања робе увезене из Немачке и Француске неће се у будуће подносити. — 284) Размена повеља ратификација са Румунијом. — 285) Ратификација конвенције о ропству од стране Кинеске Республке. — 286) Размена писама о примени одредаба југословенско-енглеског уговора о трговини и пловидби у Уганду. — 287) Приступ Нове Зеландије конвенцији за изједначење прописа о Међународном преносу ваздухом од 12 октобра 1929 год. — 288) Телефонски саобраћај.

НОВЕ КЊИГЕ

J. M. Péritch: La Société des Nations ou l'Anarchie européenne. Extrait de La Revue Mensuelle Genève, 1937, et du Séquestre de la propriété privée en temps de guerre, Tome VI, Genève—Paris, 1937. Genève, 1937. p. 19.

Prof. Lapajne: Pravni učinki sklenjenega zakona po predhodnem načrtu jugoslovanskega državljankega zakonika. Posebni odtis iz „Slovenskega Pravnika“, Letnik LI, št. 5.—6., 1937. Ljubljana, str. 15.

Сергије Троицки: Цариградска црква као фактор аутокефалије. Прештампано из „Архива“ за правне и друштвене науке, св. 1. за јануар 1937. Београд, 1937, стр. 21 — Не успела заштита Конкордата. Одштампано из „Гласника“ Српске православне Патријаршије бр. 3. и 4. за 1837. год. Патријаршијска штампарија. Сремски Карловци, 1937. стр. 31.

Среша Милошевић: Један проблем — О основи компетенције и односи државе и цркве у вези с Конкордатом. Лесковац, 1937. стр. 78. Издање пишчево.